

PERSPECTIEFNOTA 2016-2020

2016-2020

PERSPECTIEFNOTA 2016-2020

Inhoudsopgave

I	Inleiding en samenvatting	4
II	Ontwikkelingen 2016-2020 per programma	7
	Programma 1 : Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid	8
	Programma 2 : Landelijk gebied en natuur	10
	Programma 3 : Economie	11
	Programma 4 : Cultuur, samenleving en sport	13
	Programma 5 : Energie, milieu en klimaat	16
	Programma 6 : Mobiliteit	18
	Programma 7 : Gebiedsontwikkeling	21
	Programma 8 : Kwaliteit openbaar bestuur	24
III	Financieel totaaloverzicht	37
	Financieel totaaloverzicht	38

I

Inleiding en samenvatting

1. Inleiding en samenvatting

1.1 Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2016-2020. De Perspectiefnota is één van de Planning- en Controlodocumenten uit de sturingscyclus van de provincie.

In deze Perspectiefnota 2016-2020 schetsen wij het financieel en inhoudelijk perspectief voor het lopende jaar 2016 en de jaarschijven 2017-2020 die onderdeel zullen uitmaken van de dit najaar aan u aan te bieden ontwerp Programmabegroting 2017. Daarnaast gaan wij in op de voortgang van de beleidsuitvoering, afgezet tegen de doelstellingen en middelen die daarvoor in de programmabegroting 2016 zijn opgenomen.

Tijdens de algemene beschouwingen op 1 juni van dit jaar kunt u beoordelen hoe ons college uitvoering geeft aan de huidige begroting 2016 en kunt u nader richting geven aan de ontwikkeling van de nieuwe begroting 2017. In deze Perspectiefnota geeft ons college daartoe informatie over de financiële en beleidsinhoudelijke vooruitzichten en doen wij een aantal voorstellen.

De Perspectiefnota 2016-2020 is als volgt opgebouwd:

Allereerst bevat dit hoofdstuk een samenvatting waarin op hoofdlijnen de uitkomsten van deze Perspectiefnota worden beschreven. In hoofdstuk II worden per programma de (voorziene) financiële en inhoudelijke ontwikkelingen voor de jaren 2016-2020 geschetst. Daarin worden diverse begrotingsmutaties voorgesteld. Hoofdstuk III bevat een financieel totaaloverzicht, waarin alle voorgestelde begrotingsmutaties voor 2016 en volgende jaren zijn opgenomen.

1.2 Samenvatting

Actualisatie 2016 en kaderstelling 2017-2020

Uw Staten stelden in november 2015 een sluitende Programmabegroting 2016 vast, inclusief een sluitende meerjarenraming 2017-2019. Dit is het vertrekpunt voor deze Perspectiefnota 2016-2020. In de Perspectiefnota schetsten wij een zo goed mogelijk beeld op basis van de meest actuele informatie van de beleidsontwikkelingen en de financiële positie van de provincie inclusief de aanwezige onzekerheden. Op basis hiervan kunnen uw Staten tijdens de Algemene Beschouwingen op 1 juni aanstaande de uitvoering van de begroting 2016 bijsturen en tevens richting geven aan de begroting voor 2017 en volgende jaren. Uw besluitvorming voor de jaren na 2016 zal worden verwerkt in de Programmabegroting 2017, die wij in het najaar aan u voorleggen.

De huidige meerjarenraming biedt een financiële doorkijk tot en met 2019. In de op te stellen Programmabegroting 2017 zal de jaarschijf 2020 worden toegevoegd. In grote lijnen zal de jaarschijf 2020 gelijk zijn aan de jaarschijf 2019. Voor zover nu reeds afwijkingen in 2020 bekend of voorzienbaar zijn, wordt hiermee in deze Perspectiefnota rekening gehouden.

Ruimte nieuw beleid deels ingevuld

In de ontwerpbegroting 2016 was voor de periode 2016-2019 begrotingsruimte beschikbaar, die als een stelpost voor nieuw beleid in de begroting is opgenomen. In deze Perspectiefnota is de ruimte voor nieuw beleid deels ingevuld. Dit is nader uitgewerkt bij de diverse programma's in hoofdstuk II van deze Perspectiefnota. Daarbij is het bereiken van de doelstellingen uit het College-uitvoeringsprogramma uitgangspunt geweest. Op basis van de voorstellen in deze Perspectiefnota resteert er nog ruimte voor (incidenteel) nieuw beleid. Voor de totale periode 2016-2020 gaat het om een bedrag circa € 4,5 mln.

Sluitend meerjarenperspectief 2017-2020

Het financiële meerjarenperspectief ziet er relatief gunstig uit. Dit wordt onder meer veroorzaakt door een gunstigere ontwikkeling van de Provinciefondsuitkering (hogere accressen) alsmede hogere baten uit de opcenten MRB door gewijzigd rijksbeleid ten aanzien van de vrijstelling van 'schone'

auto's. Mede hierdoor kunnen wij een reëel sluitend kader voor de begroting voor 2017 en de daarop volgende 3 jaren presenteren, waarbinnen nog ruimte beschikbaar is voor 'nieuw beleid'.

Onder verwijzing naar de ontwikkelingen per programma die hierna hoofdstuk II zijn opgenomen ontwikkelt de ruimte voor nieuw beleid zich in de periode 2016-2020 op hoofdlijnen als volgt; daarin zijn de financiële effecten van de voorstellen uit deze Perspectiefnota verwerkt.

	2016	2017	2018	2019	2020
Stelpost nieuw beleid Programmabegroting 2016	2.864	2.099	1.978	940	985
Reeds (voor)genomen besluiten:					
versnelling energie agenda (PS: 6 april 2016)	150				
maatschappelijk proces Knardijk (PS: 25 mei 2016)	40				
beoogde inzet tbv meerjarenaanpak bedrijfsvoering (MAB)	600	600	600	600	600
Stelpost nieuw beleid voor Perspectiefnota	2.074	1.499	1.378	340	385
netto effect voorstellen Perspectiefnota 2016-2020	-1.121	1.003	-86	73	115
oormerken voorstellen Perspectiefnota 2016-2020	100	350	250	250	250
Stelpost nieuw beleid na Perspectiefnota	3.095	146	1.214	17	20
	<i>bedragen x € 1.000, - = voordeel)</i>				

Op basis van de huidige inzichten is het dus mogelijk is om tot een reëel sluitende Programmabegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 te komen, waarin nog enige vrije ruimte aanwezig is in de vorm van de stelpost nieuw beleid. Bij de nadere uitwerking en opstelling van de Programmabegroting 2017 zullen naar verwachting nog verschillen ontstaan voor 2017 en volgende jaren als gevolg van voortschrijdende inzichten en nieuwe informatie.

Uiteraard zijn er nog diverse begrotingsonzekerheden, die vooral betrekking hebben op de voorspelbaarheid van de inkomsten vanuit het Provinciefonds en de opcenten MRB. Zoals gebruikelijk stellen wij voor om via een stelpost 'onzekerheden Perspectiefnota' begrotingsruimte daarvoor te reserveren. Het gaat daarbij om een bedrag van € 0,3 mln. in 2016, welk bedrag geleidelijk oploopt naar € 2,7 mln. in 2020. Of deze ruimte toereikend zal zijn voor deze en eventuele nieuw te ontstane onzekerheden zal de toekomst uitwijzen.

Ontwikkelingen 2016-2020 per programma

In dit hoofdstuk worden per onderscheiden programma uit de Programmabegroting 2016 de ontwikkelingen weergegeven die zich (kunnen) voordoen. Daarbij schetsen we allereerst kort de belangrijkste ontwikkelingen binnen het programma. Vervolgens treft u een overzicht aan van de voorgestelde begrotingsmutaties, gevolgd door een toelichting daarop.

Programma 1 : Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

- 1.1 Ruimtelijke ontwikkeling
- 1.2 Water

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

Dit jaar staat vooral in het teken van de totstandkoming van de Omgevingsvisie en de voorbereiding op de invoering van de nieuwe Omgevingswet. Uit de Flevo-perspectieven blijken straks de belangrijke maatschappelijke vraagstukken voor de lange termijn en wordt duidelijk op welke (oplossings-) richtingen inzet vanuit de regio nodig en mogelijk is. Het op de juiste manier implementeren van de omgevingswet heeft daarbij en daarnaast ook alle aandacht.

II. Begrotingsvoorstellen

Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid		bedragen x € 1.000				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	Omgevingswet	396 N	396 N	396 N	96 N	96 N
2.	Omgevingsvisie	74 N	0	0	0	0
3.	MRA	0	300 N	300 N	300 N	300 N
4.	Overheidsparticipatie	80 N	120 N	50 N	0	0
5.	Innovatie Waterketens	25 N	50 N	50 N	50 N	50 N
6.	Waterbeleid	0	0	0	0	-45 V
	<i>Totaal</i>	575 N	866 N	796 N	446 N	401 N
	Mutatie reserves	-74 V	0	0	0	0
	mutatie stelpost nieuw beleid	501 N	866 N	796 N	446 N	401 N

III. Toelichting begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel: 1.1 Ruimtelijke Ontwikkeling

1. Omgevingswet

Naar verwachting zal de Omgevingswet in 2018 in werking treden. Om deze wet goed te kunnen implementeren en de risico's te overzien zal er meer capaciteit nodig zijn dan vooraf verwacht. Ook de impact op het instrumentarium, de informatievoorziening en het databeheer zal verder uitgewerkt moeten worden. Dit vereist tevens een cultuuromslag en een transitie van de werkprocessen inclusief de afstemming met andere overheden. Ondertussen is in IPO verband het programmamanagement opgestart. Om alle veranderingen, die voortkomen uit deze wet, goed te kunnen borgen en te begeleiden zal er voor 2016 tot en met 2018 € 300.000 procesgeld per jaar (inclusief de bijdrage aan het IPO) noodzakelijk zijn.

Daarnaast zal er 1 FTE structureel aan extra capaciteit ingezet moeten worden in verband met nieuwe wettelijke taken. De extra formatieplaats zal tevens ook ingezet worden voor het onderdeel Ruimtelijke-Economische Ontwikkel Strategie (REOS).

2. Omgevingsvisie

In 2015 is gestart met de realisatie van een nieuwe Omgevingsvisie. De fasering over de jaren 2015-2017 van de activiteiten waren bij de start lastig in te schatten. In 2015 is € 74.000 minder uitgegeven dan vooraf begroot. Deze middelen zijn beschikbaar gebleven binnen de reserve strategische projecten en zullen in 2016 worden ingezet. Het voorstel is om dit bedrag nu te onttrekken uit de reserve.

3.MRA

Naar aanleiding van de transformatie van de stadsregio Amsterdam naar een vervoerregio is in 2015 de discussie gestart over de governance binnen de Metropool Regio Amsterdam (MRA). De inhoudelijke aanleiding is het besef dat de MRA de belangrijkste economische regio van Nederland is. Om die positie te versterken en te behouden is het noodzakelijk samen te werken als gemeenten en provincies. Samenwerking maakt het mogelijk om 250.000 woningen (binnen de MRA) te bouwen tot 2040 en om effectiever te investeren in onze inwoners en omgeving. Samen kan de regio wendbaar inspelen op de opgaven die veranderende economie met zich meebrengt. De betrokken gemeenten en provincies, waaronder Flevoland, hebben uitgesproken om de samenwerking in de MRA te versterken door zowel de bestuurlijke als de ambtelijke samenwerking anders te gaan organiseren. De ambitie is om de samenwerking transparanter, effectiever te maken en te zorgen voor meer samenhang tussen de verschillende taakvelden. De planning is dat de MRA per 1 januari 2017 in de nieuwe vorm gaat functioneren, waarbij Flevoland € 300.000 per jaar bijdraagt aan de opgaven binnen het bestuurlijke Platform Regionaal Economisch Structuur (PRES), het Platform Bereikbaarheid (PBM) en het Platform Ruimtelijke Ordening (PRO).

4.Overheidsparticipatie

In het coalitieakkoord staat: 'Flevoland verdient een overheid die zich open opstelt naar de samenleving, die de dialoog zoekt met haar inwoners, die ontvankelijk is voor nieuwe ideeën, die uitnodigt en meedenkt.' Om deze houding als provinciale overheid waar te maken wordt een vervolg op Dijk van een Idee voorgesteld om aan te haken bij goede ideeën uit de samenleving waarbij de provincie kan helpen om die ideeën om te zetten in concrete resultaten. Daarbij wordt gezocht naar onderwerpen die aansluiten bij het takenpakket van de provincie. De middelen zijn nodig om hierover te communiceren (website e.d.) en voor het stimuleren van de lerende organisatie. Voor de totale periode 2016-2018 wordt een bedrag geraamd van € 250.000 (in 2016 € 80.000, in 2017 € 120.000 en in 2018 € 50.000).

Programmaonderdeel:1.2 Water

5.Innovatie waterketen

De waterketen is de kringloop van water voor menselijk gebruik: oppompen van grond- of oppervlaktewater voor drinkwater, het bereiden en distribueren van drinkwater, de riolering en rioolwaterzuivering en de lozing ervan op oppervlaktewater. De duurzaamheid in de waterketen vergroten is een collectieve opgave voor verschillende partijen. Om hier samen stappen in te zetten kan de provincie een initiërende en coördinerende rol vervullen. Het vergroten van de duurzaamheid in de waterketen heeft een sterke link met de grondstoffen kringloop (Biobased) en ruimtelijke ordening. Door procesbegeleiding en onderzoek wordt geprobeerd met partijen zoals Drinkwatermaatschappij Vitens, Waterschap Zuiderzeeland, en allerlei andere initiatiefnemers (zoals Omala en Oosterwold) een beweging op gang te brengen die de innovatie bevordert. Hiervoor is in 2016 € 25.000 en in 2017 tot en met 2020 € 50.000 nodig. Voor de uitvoering zijn we afhankelijk van de inzet van externe partners.

6.Vrijval middelen waterbeleid 2020

In de programmabegroting 2016 zijn, op grond van de Zomernota 2015, voor de periode 2016-2019 tijdelijk extra middelen opgenomen voor waterbeleid. Als gevolg hiervan treedt er in 2020 (ten opzichte van 2019) een vrijval op van € 45.000.

Programma 2 : Landelijk gebied en natuur

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

- 2.1 Leefbaarheid landelijk gebied
- 2.2 Natuur en landschap

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

Eind 2016 worden de kaders voor het Fonds Leefbaarheid aan uw Staten voorgelegd. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de samenhang met andere middelen en fondsen en de meerwaarde c.q. het verschil dat het Fonds Leefbaarheid kan maken.

Daarnaast bereiden wij ons voor op de overdracht van het dierenwelzijn over de grote grazers in de Oostvaardersplassen.

Het Rijk heeft besloten de implementatie van de Wet natuurbescherming 2015 te verschuiven van 1 juli 2016 naar 1 januari 2017. Dit leidt er toe dat de provincie meer tijd heeft om de wet te implementeren en de provinciale verordeningen aan te passen.

II. Begrotingsvoorstellen

Programma 2: Landelijke gebied en natuur		bedragen x € 1.000									
		2016		2017		2018		2019		2020	
1.	Weidevogels	29	N	23	N	23	N	23	N	0	N
	<i>totaal</i>	29	N	23	N	23	N	23	N	0	N
	mutatie reserves	0		0		0		0		-308	V
	mutatie stelpost nieuw beleid	29	N	23	N	23	N	23	N	-308	V

III. Toelichting begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel: 2.2 Natuur en Landschap

1. Weidevogels

Door Provinciale Staten zijn moties aangenomen op het gebied van weidevogelbeheer in Flevoland. Om het weidevogelbeheer in het Rivierduingebied uit te voeren subsidieert de provincie in 2016 het Flevolands Agrarisch Collectief voor de periode 2016-2017 met € 29.000. Voor het Rivierduingebied is na deze twee jaar een evaluatiemoment ingelast en wordt er bekeken of het project in de jaren daarna (2018-2021) wordt voortgezet.

Voor de uitvoering van het project akker- en weidevogelbescherming waren bij de Perspectiefnota 2015-2019 voor 2015 en 2016 middelen (€ 22.500 per jaar) beschikbaar gesteld. Vanuit Landschapsbeheer Flevoland is gevraagd om een structurele oplossing, dit is in lijn met de motie. In 2018 zal een evaluatie plaatsvinden waarna besluitvorming over eventuele subsidieverlening na 2019 zal plaatsvinden. Vandaar dat nu wordt voorgesteld middelen (€ 22.500 per jaar) voor 2017-2019 beschikbaar te stellen.

Vrijval middelen t.b.v. Fonds landelijk gebied 2020

In de programmabegroting 2016 worden, op grond van het Coalitieakkoord 2015-2019, voor de periode 2016-2019 tijdelijk middelen toegevoegd aan de reserve strategische projecten ten behoeve van het Fonds landelijk gebied. Als gevolg hiervan treedt er in 2020 (ten opzichte van 2019) een vrijval op van € 308.000.

Programma 3 : Economie

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

- 3.1 Innovatieve en circulaire economie
- 3.2 Recreatie en toerisme incl. gebiedspromotie

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

Binnen de reserve strategische projecten zijn, op basis van het Coalitieakkoord, middelen voor diverse economische structuurversterkingsdoeleinden geormerkt. Tevens zijn er diverse middelen gereserveerd om Flevoland als gebied te promoten en de toeristische en recreatieve mogelijkheden een impuls te geven.

Op basis van het Economische programma zullen voorstellen worden voorgelegd voor het doeltreffend inzetten van de middelen om de economische structuur te versterken.

Ook het plan Recreatie en Toerisme 2016 zal kaderstellend zijn voor de inzet van de gereserveerde middelen. Bij de Startnotitie Plan Recreatie & Toerisme 2016 is aangegeven dat gebiedspromotie enkel wordt ingezet voor recreatie en toerisme.

II. Oormerken en begrotingsvoorstellen

Programma 3: Economie		bedragen x € 1.000					
Oormerken		2016	2017	2018	2019	2020	
1.	Circulaire economie	50 N	100 N	0	0	0	
	oormerk stelpost nieuw beleid	50 N	100 N	0	0	0	

Programma 3: Economie		bedragen x € 1.000					
		2016	2017	2018	2019	2020	
2.	Composieten cluster	100 N	500 N	0	0	0	
3.	Herfasering SCALA	-23 V	69 N	48 N	0	0	
4.	Inzet terugontv. subsidiebijdrage	0	0	0	0	0	
5.	Watersportstrand Houtribdijk	724 N	0	0	0	0	
	<i>totaal</i>	801 N	569 N	48 N	0	0	
	mutatie reserves	-701 V	-69 V	-48 V	0	0	
	mutatie stelpost nieuw beleid	100 N	500 N	0	0	0	

III. Toelichting oormerken en begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel: 3.1 Innovatieve en circulaire economie

1. Circulaire economie

In een economische regio wordt het verschil gemaakt door ondernemers met groeiambities en goede businessplannen. Met het nieuwe economische programma willen we Groei en Ondernemerschap stimuleren. De vraag van de ondernemer staat centraal. We maken hierbij geen onderscheid naar een sector, integendeel. Dit biedt uiteraard ook kansen voor de circulaire economie in Flevoland. Kansen voor een circulaire economie in Flevoland vragen om duurzame oplossingen voor hergebruik van grondstoffen. Wat is het potentieel van grondstoffen in Flevoland? De belangrijkste stromen van grondstoffen in Flevoland zijn eind 2015 en begin 2016 in kaart gebracht. Een nadere uitwerking is nodig. Om deze uitwerking uit te voeren zal indicatief een bedrag van € 50.000 in 2016 en € 100.000 in 2017 nodig. Deze bedragen zullen geormerkt worden binnen de stelpost nieuw beleid.

Er zal op korte termijn een onderbouwd voorstel aan u worden voorgelegd om deze middelen te onttrekken. Deze uitwerking van duurzame oplossingen voor hergebruik van grondstoffen wordt opgenomen in programmaonderdeel 5.2 Energie en klimaat.

2. Composieten cluster

In 2016 wordt het Masterplan Compoworld afgerond. Het Masterplan heeft significant bijgedragen aan de versterking van de economie van Noordelijk Flevoland. Het aantal arbeidsplaatsen is toegenomen en het innovatieklimaat in Flevoland is aanmerkelijk verbeterd door de opening van fieldlabs. De naamsbekendheid van Flevoland als 'hot spot' voor de composiettechnologie is hierdoor aantoonbaar vergroot. Andere regio's onderkennen de kracht van het Flevolandse composietencluster en zien mogelijkheden tot samenwerking. Voor de periode na 2016 zijn er dan ook volop kansen om de Flevolandse positie verder uit te bouwen, zowel binnen Flevoland als daarbuiten. De provincie wil een actieve rol blijven vervullen en zet daarbij in op ondersteuning van de innovatieve maakindustrie, voor zover composiet gerelateerd. Om dit composietencluster te stimuleren is € 100.000 in 2016 noodzakelijk en voor 2017 € 500.000. Ook na 2017 zullen er mogelijk aanvullende middelen noodzakelijk zijn, alleen de omvang en de verdeling over de jaren is nog onzeker.

3. Herfasering gelden SCALA

Begin 2015 is subsidie verstrekt aan Stichting Campus Amsterdam Lelystad Airport (SCALA). Op basis van het projectplan en de subsidiebeschikking is een herschikking van de begrote bedragen in 2016, 2017 en 2018 nodig. Deze wijziging is budgetneutraal binnen het door Provinciale Staten beschikbaar gestelde bedrag van circa € 480.000 voor het gehele project dat ten laste is gebracht van de reserve strategische projecten.

4. Inzet teruggevorderde subsidiebijdrage

In 2014 is € 20.000 subsidie verstrekt aan Schothorst Feed Research om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar een kennis- en innovatieprogramma op gebied van voedsel. De subsidieaanvrager heeft zelf aangegeven dat zij niet kunnen voldoen aan de subsidievoorwaarden. Daarom is de subsidie teruggevorderd. Het voorstel is om deze vrijgevallen gelden opnieuw in te zetten voor een innovatief project in het kader van duurzame landbouw en ze om die reden toe te voegen aan de begroting 2016. Dit voorstel is budgetneutraal.

Programmaonderdeel: 3.2 Recreatie en toerisme inclusief gebiedspromotie

5. Watersportstrand en loopbrug Houtribdijk

Op 25 november 2015 heeft Provinciale Staten besloten € 2.724.000 te oormerken voor de realisatie van een watersportstrand bij Exposure en de aanleg van een loopbrug bij Trintelhaven.

Met Rijkswaterstaat zijn op 24 februari jl. afspraken vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst over realiseren van:

- a. de geleiderail voor het deel van de dijk waar de dijk met breuksteen wordt versterkt;
- b. loopbrug over de Houtribdijk ter hoogte van Trintelzand;
- c. een strand nabij Exposure van minimaal 200 meter lengte.
- d. aansluiting strand op nutsvoorzieningen

Deze werkzaamheden worden integraal opgenomen in de versterking van de Houtribdijk. In totaal is hiervoor € 4.724.000 benodigd, € 2.724.000 voor het watersportstrand en de loopbrug en € 2.000.000 voor het vervangen van de geleiderail. Voor de werkzaamheden is reeds een krediet van € 4.000.000 beschikbaar gesteld (t.b.v. vervanging geleiderail Markerwaarddijk). Voorgesteld wordt, overeenkomstig het statenvoorstel van november 2015, thans aanvullend € 724.000 uit de reserve strategische projecten beschikbaar te stellen. Hiermee is het totaal benodigde budget beschikbaar voor de realisatie van de onderdelen a t/m d.

Programma 4 : Cultuur, samenleving en sport

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

4.1 Cultuur

4.2 Samenleving en sport

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

In 2016 zal de Nota Cultuurbeleid 2017-2020 worden opgesteld. Hierin schetsen wij de kaders die zorgen voor een doorgaande opbouw van de Flevolandse culturele infrastructuur en cultureel erfgoed. Tevens zal dit jaar verder worden gewerkt aan de realisatie van Batavialand. Daarnaast willen we door middel van het aanbieden van culturele arrangementen een bijdrage leveren aan het verminderen van sociale problemen in de Flevolandse maatschappij.

II. Oormerken en begrotingsvoorstellen

Programma 4: Cultuur, samenleving en sport									
<i>bedragen x € 1.000</i>									
Oormerken	2016	2017	2018	2019	2020				
4. Culturele participatie	0	200 N	200 N	200 N	200 N				
5. Werelderfgoed Schokland	50 N	50 N	50 N	50 N	50 N				
oormerk stelpost nieuw beleid	50 N	250 N	250 N	250 N	250 N				

Programma 4: Cultuur, samenleving en sport									
<i>bedragen x € 1.000</i>									
	2016	2017	2018	2019	2020				
1. Batavialand	230 N	150 N	0	0	0				
2. Klassieke muziek	0	0	0	0	-80 V				
3. 7de landschapskunstwerk	130 N	0	0	0	0				
4. Culturele participatie	100 N	0	0	0	0				
5. Dienstverlening NLE	0	0	0	0	0				
<i>totaal</i>	460 N	150 N	0	0	-80 V				
mutatie reserves	-130 V	0	0	0	0				
mutatie stelpost nieuw beleid	330 N	150 N	0	0	-80 V				

III. Toelichting oormerken en begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel: 4.1 Cultuur

1. Batavialand

In 2016 wordt hard gewerkt om de ontvlechting van Nieuw Land Erfgoedcentrum (NLE) en Batavialand te realiseren. Om dit proces goed en zorgvuldig te begeleiden is in 2016 en 2017 jaarlijks € 150.000 nodig. Deze middelen zullen ingezet worden voor kwalitatieve ondersteuning van het proces zoals juridische begeleiding voor de ontvlechting NLE en het uitwerken van de overige vraagstukken die met de ontvlechting gepaard gaan. Daarnaast zullen deze middelen worden gebruikt om onderzoek te doen naar hoe de provincie het beheer van het provinciaal depot voor bodemvondsten en het Steunpunt Archeologie en (jonge) Monumenten Flevoland (SAMF) vorm kan geven in de toekomst.

Ook Batavialand zal een transformatie doormaken op basis van het getekende convenant. Om deze transformatie succesvol te maken is in 2016 € 110.000 nodig. Dit is onder andere nodig voor de ondersteuning van personele integratie, integratie van diverse automatiseringsoplossingen en het verder doorontwikkelen en vermarkten van het concept Batavialand.

In 2014 is eerder een subsidie gegeven om een businesscase om te stellen. Op basis van de eindafrekening over deze subsidie is gebleken dat € 30.000 niet is besteed en dit bedrag is teruggevorderd. Het voorstel is om dit voordelig afwikkelingsverschil in te zetten en dit met € 80.000 aan te vullen om de benodigde middelen voor de transformatie te bekostigen.

2. Vrijval middelen investeringsimpuls klassieke muziek 2020

In de programmabegroting 2016 zijn tijdelijk (tot en met 2019) extra middelen opgenomen voor de investeringsimpuls klassieke muziek. Als gevolg hiervan treedt er in 2020 (ten opzichte van 2019) een vrijval op van € 80.000.

3.7e landschapskunstwerk

Eind september/begin oktober 2016 zal het 7e landschapskunstwerk Pier+ Horizon worden onthuld. Dit is een belangrijke aanvulling op de zes kunstwerken die Flevoland al aanbiedt en aanleiding om alle landschapskunstwerken weer prominent onder de aandacht te brengen. De feestelijke onthulling van Pier+ Horizon en de daarbij behorende activiteiten voor de bevolking van Flevoland en Nederland worden geschat op een bedrag van € 40.000. Het voorstel is om dit bedrag te onttrekken aan de reserve Grootschalige Kunstprojecten.

Voor het 7e landschapskunstwerk is een betalingstermijn van 2015 naar 2016 verschoven. Vandaar dat € 90.000 die in 2015 naar de reserve grootschalige kunstprojecten is teruggevloeid in 2016 extra uit de reserve benodigd is.

4. Culturele participatie

We willen door middel van het aanbieden van culturele arrangementen sociale problemen in de Flevolandse maatschappij helpen verminderen. Jaarlijks zal hiervoor een actueel thema worden gekozen. In 2016 zal in samenspraak met de samenleving (o.a. gemeenten, CMO en theatergezelschappen) onderzocht worden welke mogelijkheden hiervoor zijn. Voor deze opstartfase en nadere verkenning is € 100.000 nodig.

Voor de uitvoeringsfase (2017-2020) is naar verwachting jaarlijks € 200.000 nodig. Deze bedragen zullen geoormd worden binnen de stelpost nieuw beleid. Er zal op korte termijn een onderbouwd voorstel aan u worden voorgelegd om deze middelen te onttrekken.

5. Werelderfgoed Schokland

Tussen 2016 en 2020 realiseert de gemeente Noordoostpolder een nieuw natuurgebied en een nieuw werelderfgoed-centrum op en bij Schokland. Daarmee lost het de belangrijkste knelpunten op die er zijn voor het behoud, het beheer en de toeristisch-recreatieve ontsluiting van het gebied. Dit is een integrale opgave, waarbij Nieuwe Natuur, cultuur, archeologie en recreatie elkaar versterken en tot een duurzame business case voor het beheer leiden. De provincie ondersteunt dit proces vanuit Nieuwe Natuur, cultuur en economie. Met name voor het proces om te komen tot een betekenisvolle verbinding tussen het nieuwe natuurgebied, het werelderfgoed-centrum en de toeristisch-recreatieve voorzieningen is jaarlijks € 50.000 aan procesgeld nodig. Deze bedragen zullen geoormd worden binnen de stelpost nieuw beleid. Er zal op korte termijn een onderbouwd voorstel aan u worden voorgelegd om deze middelen te onttrekken.

Er ligt een financiële claim voor de realisatie van Nieuwe Natuur bij het rijk. De provincie heeft ruim € 8 mln. vanuit programma Nieuwe Natuur toegezegd aan de gemeente Noordoostpolder. Dit moet worden beschouwd als de maximale bijdrage van de provincie.

Voor de realisatie van de nieuwbouw van het museum en de toeristisch-recreatieve voorzieningen zou een eventuele financiële bijdrage vanuit de provincie in samenhang met de andere uitgaven aan cultuur en recreatie moeten worden beschouwd. Het primaat ligt bij de gemeente. De Werelderfgoed-status vraagt een bijzondere benadering, waarbij benutting van het economisch, cultureel en toeristisch-recreatieve potentieel centraal staat. Een reservering voor cofinanciering van investeringen in een nieuw bezoekerscentrum is zinvol, hiervoor wordt voorgesteld om een oormerk van € 500.000 in de reserve Strategische projecten op te nemen.

6. Dienstverleningsovereenkomst NLE inzake beheer archief

De provincie heeft voor het beheer van het provinciale archief een dienstverleningsovereenkomst met NLE. Met ingang van 1 maart 2016 wordt in voorbereiding van de ontvlechting NLE ook de

provinciale archief inspectie ondergebracht bij NLE. De provinciale archiefinspecteur wordt deels gedetacheerd bij een andere provincie, in ieder geval tot 1 maart 2017. Het meerwerk dat door NLE wordt verricht (€ 14.600 voor 2016 en € 2.800 voor de eerste twee maanden 2017) wordt gedekt uit de opbrengsten van de detachering. Dit voorstel is dus budgetneutraal. Na februari 2017 bestaat het risico dat de detachering niet wordt voortgezet en dat de meerwerkkosten dan niet gedekt kunnen worden uit de opbrengsten.

Programma 5 : Energie, milieu en klimaat

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

- 5.1 Milieu incl. omgevingsdiensten
- 5.2 Energie en klimaat

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

Op 15 december 2015 is het herziene Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. In dit programma werkt de provincie samen met het Rijk, natuurorganisaties en ondernemers samen om de natuurkwaliteit te herstellen en ruimte te maken voor economische activiteiten in de regio. Daarnaast zal de uitvoering van de Energieagenda versneld worden opgepakt. Ook zal gestart worden met activiteiten in het kader van het uitvoeringsprogramma Duurzaam Gebruik van de Flevolandse Ondergrond 2016-2020.

II. Begrotingsvoorstellen

Programma 5: Energie, milieu en klimaat		bedragen x € 1.000				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	PAS	250 N	250 N	250 N	250 N	250 N
2.	BRZO	124 N	100 N	100 N	100 N	100 N
3.	Kwaliteitsimpuls VTH	100 N	100 N	100 N	100 N	100 N
4.	Duurzaam gebruik ondergrond	663 N	0	0	0	0
5.	Energieagenda	0	200 N	200 N	200 N	200 N
6.	Klimaat	0	0	0	0	0
	<i>totaal</i>	1.138 N	650 N	650 N	650 N	650 N
	mutatie reserves	-663 V	0	0	0	0
	mutatie stelpost nieuw beleid	474 N	650 N	650 N	650 N	650 N

III. Toelichting begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel: 5.1 Milieu inclusief omgevingsdiensten

1. Programma Aanpak Stikstof (PAS)

Op 15 december 2015 is het herziene programma in werking getreden. In dit programma werkt de provincie samen met het Rijk, natuurorganisaties en ondernemers om de natuurkwaliteit te herstellen en ruimte te maken voor economische activiteiten in de regio. Om deze wettelijke taak goed uit te kunnen voeren zal er een rekeninstrument, genaamd AERIUS, worden ontwikkeld en zal dit beheerd en onderhouden moeten worden. In de begroting 2016 is reeds € 200.000 beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een verkeersmodel, zodat deze gegevens in AERIUS ingevuld kunnen worden. Om deze wettelijke taak goed te kunnen uitvoeren is er op basis van de voorlopige schattingen structureel € 250.000 extra nodig. Hierbij gaat het niet alleen om onderhoud en beheer van het rekeninstrument, maar ook om aanvullende monitoring en onderzoek van stikstof en natuur, uitvoering door het PAS-bureau en het treffen van maatregelen. De hoogte van het bedrag is nog niet met zekerheid vast te stellen, omdat de kostenverdeling tussen het Rijk en de provincies nog niet definitief is.

In tegenstelling tot de Rijksregeling "PAS-Natura 2000" heeft de provincie geen compensatie gekregen voor de PAS-activiteiten, enkel voor de Natura-2000 maatregelen.

2. Uitbreiding BRZO-taken

Vanwege de overdracht van het bevoegd gezag voor alle BRZO-inrichtingen (Besluit Risico Zware Ongevallen 1999) en RIE-4-installaties (Richtlijn Industriële Emissies-categorie 4) van gemeenten naar provincies wordt voor het jaar 2016 een bedrag van € 124.497

en voor de jaren 2017 en verder structureel € 100.000 overgeheveld van het Gemeentefonds naar het Provinciefonds. De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied voert de daaruit vloeiende taken voor ons uit en de hogere bijdrage is nodig om de extra taken voor deze bedrijven door hen uit te laten voeren. Het hogere bedrag in 2016 houdt verband met de kwaliteitsslag die nodig is bij de vergunningverlening aan enkele bedrijven.

3. Kwaliteitsimpuls Vergunningen, toezicht en handhaving

In het 4e kwartaal 2015 en het 1e kwartaal 2016 voerde de Randstedelijke Kamer onderzoek uit naar het provinciale opdrachtgeverschap voor de uitvoering van VTH-taken bij majeure risicobedrijven (BRZO). Bij de overgang van de taken naar de omgevingsdiensten is de benodigde specifieke kennis verloren gegaan met het vertrek van de uitvoerende medewerkers. De provincie blijft, als bevoegd gezag, verantwoordelijk voor het beleid dat de uitvoeringsorganisaties (omgevingsdiensten) uitvoeren. Om kwalitatief juiste invulling te geven aan de taak die bij de provincie ligt, als bevoegd gezag, is € 100.000 per jaar structureel nodig.

Programmaonderdeel 5.2: Energie en klimaat

4. Duurzaam gebruik ondergrond

Op 1 maart 2016 is het uitvoeringsprogramma Duurzaam Gebruik van de Flevolandse Ondergrond 2016 - 2020 door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Daarbij is afgesproken dat bij de reguliere planning en controlcyclus wordt beoordeeld welke middelen voor dat jaar nodig zijn. Dit is via een mededeling op 1 maart 2016 aan uw Staten gecommuniceerd. In 2016 is € 1,09 mln. nodig voor het uitvoeringsprogramma. Rekening houdend met de reeds begrote middelen zal er een extra onttrekking uit de reserve Bodem van € 0,66 mln. plaatsvinden. Deze extra middelen zullen worden ingezet voor maatregelen gericht op duurzaam agrarisch bodemgebruik.

Door de nieuwe manier van samenwerken tussen overheidspartijen, belangenorganisaties en de ondernemers uit de streek, waarbij de initiatieven van onderop komen, zijn we meer afhankelijk van elkaar en elkaars inzet waardoor er vertraging kan optreden.

Voor 2017 tot en met 2019 wordt jaarlijks eveneens verwacht dat de uitgaven rond de € 1 miljoen bedragen. Voor 2020 wordt een uitgave van € 0,7 miljoen verwacht. De hiervoor benodigde middelen worden nu nog niet onttrokken uit de reserve Bodem, maar zullen volgend jaar op basis van geactualiseerde informatie worden verwerkt bij de Perspectiefnota 2017-2021.

5. Energieagenda

Er is extra geld nodig om de versnelling van de Energieagenda te realiseren. Vanaf 2017 zal de uitvoering van de Energieagenda starten. Afhankelijk van de uitkomsten uit de voorbereidingsfase (in 2016) zullen projecten opgestart worden en het proces begeleid worden. Het programma loopt tot en met 2030. De verwachting is nu dat er in de beginfase (2017 t/m 2020) jaarlijks € 200.000 extra kosten bovenop het bestaande budget binnen Duurzaamheid en Energie zullen moeten worden gemaakt. Het gaat dan vooral om extra procesondersteuning en communicatie. Gedacht kan onder meer worden aan het faciliteren van coalities die de toekomstige actielijnen uitvoeren (bijv door het voeren van het secretariaat door de provincie), organiseren van grotere stakeholderbijeenkomsten, vormgeving communicatiemiddelen, management en monitoring van de voortgang, etc. De verwachting is dat het bestaande budget na 2020 voldoende is.

6. Klimaat

Voor het POP-3 programma zijn middelen vanuit het begrotingsonderdeel Klimaat beschikbaar gesteld voor de cofinanciering van Klimaatprojecten. Het POP3 programma heeft vertraging opgelopen in de uitvoering van projecten. Dit jaar zal naar verwachting geen openstelling op het gebied van Klimaat aan de orde zijn. De komende tijd zal onderzocht worden of de middelen te koppelen zijn aan de Energieagenda. In 2016 kunnen de middelen worden gebruikt voor de Energieagenda. Daarom zullen de gereserveerde middelen voor Klimaat worden overgeheveld van programmaonderdeel 8.1 Internationale samenwerking en bestuurlijke positionering (POP3) naar 5.2 Energie en Klimaat. Het gaat daarbij om een bedrag van € 40.000 per jaar. Dit voorstel is budgetneutraal.

Programma 6 : Mobiliteit

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

- 6.1 Openbaar vervoer
- 6.2 Mobiliteitsbeleid
- 6.3 Nieuwe infrastructuur
- 6.4 Bestaande infrastructuur

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

De ontwerp-mobiliteitsvisie, waarin aan de hand van tien doelen de hoofdpijnen van het provinciale mobiliteitsbeleid zijn vastgelegd, is gereed voor de inspraak. We voeren de aangekondigde onderzoeken uit en nemen (de voorbereiding van) een aantal (grote) infrastructuurprojecten ter hand. Daarnaast houden we de bestaande (vaar)wegen kwalitatief op peil.

II. Begrotingsvoorstellen

Programma 6: Mobiliteit		bedragen x € 1.000									
		2016		2017		2018		2019		2020	
1.	Luchthaven Lelystad	65	N	0		0		0		0	
2.	Swung	60	N	15	N	15	N	15	N	15	N
3.	Kornwerderzand	100	N	0		0		0		0	
4.	Onderhoud wegen	0		0		0		0		0	
5.	Netto effect kapitaallasten wegen	-236	V	0		0		0		75	N
6.	Inzet dienstauto's prov. mdw.	0		0		0		0		0	
	<i>totaal</i>	-11	V	15	N	15	N	15	N	90	N
	mutatie reserves	-117	V	0		0		0		0	
	mutatie stelpost nieuw beleid	-128	V	15	N	15	N	15	N	90	N

III. Toelichting begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel: 6.2 Mobiliteitsbeleid

1. Regie ontsluiting luchthaven Lelystad

In 2015 is er gestart met het voorbereiden en uitvoeren van de regiefunctie met betrekking tot de ontsluiting van Luchthaven Lelystad. Deze regiefunctie zal ook in 2016 vervuld worden. Hiervoor zal € 65.000 ingezet worden. Dit bedrag wordt gedekt vanuit de reserve strategische projecten, waarbinnen € 239.000 geormerkt is als bijdrage in de Rijksverkenning voor de ontsluiting van de luchthaven A6.

2. SWUNG (Samen Werken aan de Uitvoering van Nieuw Geluidsbeleid)

Het Rijk heeft samen met de provincies en gemeenten nieuwe geluidswetgeving (SWUNG) opgesteld. Deze wetgeving, die gefaseerd zal worden ingevoerd, zal naar verwachting op gaan in de Omgevingswet. De provincie dient hieraan met ingang van 2018 te voldoen. Het is wettelijk vastgelegd dat voor alle provinciale wegen de geluidsruimte moet worden vastgesteld. Om dit kunnen doen zal het huidige monitoringssysteem incidenteel uitgebreid moeten worden met aanvullende meetpunten en dient er contra-expertise onderzoek uitgevoerd te worden naar het geluidsregister. De eenmalige aanschafkosten en onderzoekskosten bedragen € 60.000. De uitbreiding van het aantal meetpunten zal daarna ook leiden tot structureel meer beheerskosten van € 15.000 per jaar. De resultaten van de extra metingen kunnen aanleiding geven tot het treffen van maatregelen op het provinciale wegennet. De hoogte van eventuele consequenties voor de provinciale infrastructuur zijn nog niet in te schatten.

3. Verbreding sluizencomplex Kornwerderzand

De provincie onderzoekt samen met de provincies Friesland en Overijssel en deelnemende gemeenten de haalbaarheid om het sluizencomplex Kornwerderzand te verbreden en te verdiepen. Als deelnemende partij in de stuurgroep dragen wij ook bij in de kosten van de te verrichten onderzoeken. In 2016 is naar verwachting € 100.000 benodigd voor de verdere uitwerking van het projectvoorstel. De benodigde middelen worden onttrokken aan de reserve strategische projecten. Binnen deze reserve is € 500.000 geormerkt voor de realisatie van de verbreding sluizencomplex Kornwerderzand.

Er bestaat het risico dat uit de onderzoeken blijkt dat het financieel niet haalbaar is om het sluizencomplex Kornwerderzand te verbreden en te verdiepen.

Programmaonderdeel 6.3: Nieuwe infrastructuur

Programmaonderdeel 6.4: Bestaande infrastructuur

Kredieten

A: investeringen

De uitvoering van het provinciaal meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport (p-MIRT) en het Meerjarenprogramma Beheer en onderhoud en Vervangingsinvesteringen Infrastructuur (MBVI) liggen op schema. Voor een aantal projecten is een administratief technische kredietwijziging benodigd.

- Nagelerweg: Het Rijk levert een bijdrage van € 50.000 in dit project. Deze inkomsten moeten nog opgenomen worden en leiden tot een voordeel.
- Gooiseweg 2^e fase en Marknesserweg: De projecten Gooiseweg 2^e fase en Marknesserweg worden uitgevoerd in 2016. In het PMIRT staan voor beide projecten in 2017 nog middelen opgenomen. Deze dienen gelet op de uitvoering naar 2016 verschoven te worden. Het betreft € 25.000 voor de Gooiseweg en € 30.000 voor de Marknesserweg.

De wijzigingen bij de investeringsprojecten leiden tot een noodzakelijke verhoging van het bruto raamkrediet investeringen wegen met € 55.000 tot een totaalbedrag van € 28.487.000; door de rijksbijdrage voor de Nagelerweg is het netto investeringseffect € 5.000. De hogere kapitaallasten hiervan zijn verwaarloosbaar en kunnen worden opgevangen binnen de huidige begrotingsramingen.

B: Niet jaarlijks onderhoud

De werkzaamheden voor de Kamper- en Ketelsluis staan geprogrammeerd voor 2019. Het betreft een combinatie van onderhoudswerkzaamheden en vervangingsinvesteringen. Op basis van een extern onderzoek blijkt dat een deel van de onderhoudswerkzaamheden aan de sluisdeuren niet tot 2019 kan wachten. Daarom is het noodzakelijk het programma NJO vaarwegen aan te passen door een deel van de werkzaamheden te vervroegen van 2019 naar 2016. Daartoe dient het krediet voor het niet jaarlijks onderhoud vaarwegen in 2016 te worden verhoogd met € 600.000 tot een totaalbedrag van € 2.375.000. De dekking vindt plaats ten laste van de voorziening niet jaarlijks onderhoud infrastructuur.

4. Jaarlijks onderhoud

In de Koepelnota Integraal Infra Beheerplan zijn de middelen voor het jaarlijks onderhoud aan kunstwerken per abuis toegevoegd aan het niet jaarlijks onderhoud. We corrigeren dit door jaarlijks het budget jaarlijks onderhoud infrastructuur te verhogen met € 50.000 en jaarlijks de dotatie aan de voorziening NJO Infrastructuur te verlagen met € 50.000. Dit voorstel is budgetneutraal.

5. Kapitaallasten

De kapitaallasten (rente en afschrijving) voor de uitbreidings- en vervangingsinvesteringen in wegen en vaarwegen zijn geactualiseerd. De gerealiseerde investeringen per 1 januari 2016 zijn lager dan oorspronkelijk verwacht. Dit komt door lagere uitgaven bij verschillende projecten zoals gemeld in de jaarrekening 2015. Het gevolg is dat de (netto) kapitaallasten € 236.000 lager uitvallen.

De kapitaallasten van het onderdeel vervangingsinvesteringen hebben een direct verband met de egaliseringsreserve vervangingsinvesteringen. Wanneer de werkelijke kapitaallasten lager zijn dan geraamd storten we het verschil (i.c. het afschrijvingsdeel) in de egaliseringsreserve. Op grond van de

actualisatie dient om die reden een bedrag van € 47.500 te worden gestort in de egalisatiereserve vervangingsinvesteringen.

In de nieuwe jaarschijf 2020 moet nog rekening worden gehouden met de kapitaallasten van de nieuwe investeringen in 2020. Vooralsnog wordt indicatief uitgegaan van een netto toename van de kapitaallasten met € 75.000.

6. Dienstauto's provinciale medewerkers

Voor het verhogen van de veiligheid van provinciale medewerkers die werkzaamheden langs de provinciale wegen uitvoeren is overgegaan tot het inzetten van een twaalfstal (herkenbare) dienstauto's. De kosten voor het leasen (€ 65.000) worden gedekt uit vrijvallende centrale budgetten voor reiskostenvergoedingen Dit voorstel is budgetneutraal: er worden middelen vanuit de bedrijfsvoering overgeheveld naar het programma mobiliteit.

Programma 7 : Gebiedsontwikkeling

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

- 7.1 Noordelijk Flevoland
- 7.2 Midden Flevoland
- 7.3 Zuidelijk Flevoland
- 7.4 Nieuwe Natuur

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

In 2016 wordt gestart met de daadwerkelijke aanleg van Flevokust. Daarnaast stellen wij dit jaar een inpassingsplan op voor een maritieme servicehaven in Noordelijk Flevoland; dit plan zal in het najaar aan uw Staten worden voorgelegd. Voorts wordt voortvarend gewerkt aan de realisatie van het programma Nieuwe Natuur.

II. Begrotingsvoorstellen

Programma 7: Gebiedsontwikkeling		bedragen x € 1.000									
		2016		2017		2018		2019		2020	
1.	Rijksvastgoed Lelystad	50	N	0		0		0		0	
2.	Flevokust	0		0		-168	V	-77	V	-71	V
3.	IFA	0		-2.503	V	-401	V	0		0	
4.	Fonds Verstedelijking Almere	-525	V	0		0		0		0	
5.	Nieuwe Natuur	39	N	39	N	39	N	39	N	39	N
	<i>totaal</i>	-436	V	-2.464	V	-531	V	-39	V	-32	V
	mutatie reserves	464	N	2.492	N	483	N	-11	V	-11	V
	mutatie stelpost nieuw beleid	28	N	28	N	-48	V	-50	V	-43	V

III. Toelichting begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel 7.2: Midden Flevoland

1. Concentratie Rijksvastgoed Lelystad

Eind 2015 is de MIRT-verkenning Rijksvastgoedstrategie Lelystad afgerond en zijn voorkeursscenario's vastgesteld, die nu door Rijk, gemeente Lelystad en de provincie worden uitgewerkt in een uitwerkingsagenda. Daarnaast hebben wij met het Rijksvastgoedbedrijf periodiek overleg over diverse gebiedsontwikkelingen waarbij rijksvastgoed in beeld is. Binnen de reserve strategische projecten is nog € 161.000 beschikbaar voor dit programma. Hiervan wordt nu € 50.000 toegevoegd aan de begroting 2016 ten behoeve van de nadere uitwerking van genoemde scenario's.

2. Flevokust

Op 25 november 2015 is door uw Staten het geactualiseerde investeringsbesluit Flevokust vastgesteld. Begin 2016 is de aanbestedingsprocedure van de aanleg afgerond. In deze perspectiefnota worden de exploitatiebudgetten Flevokust (kapitaallasten, beheerkosten en pachttopbrengsten) aangepast op basis van deze laatst vastgestelde exploitatieopzet en de huidige inzichten ten aanzien van de fasering van de investering. Per saldo leidt dit naar huidige inzichten vanaf 2018 tot jaarlijkse begrotingsvoordelen, die structureel ca. € 70.000 per jaar bedragen.

Reservering spooraansluiting Flevokust

De ontwikkeling van Flevokust heeft tot doel het realiseren van een multimodaal knooppunt aan de noordkant van de Randstad. Een aansluiting op spoor maakt Flevokust tot een synchromodale overslaglocatie. Hiermee kan er optimaal flexibel en duurzaam van verschillende transportmodaliteiten gebruik worden gemaakt.

Momenteel wordt onderzocht wat de inpasbaarheid met betrekking tot (toekomstige) spoorcapaciteit, de kosten van een spooraansluiting en de daadwerkelijke economische meerwaarde is. Indien dit positief uitvalt zal er een provinciale bijdrage nodig zijn. Gedacht moet worden aan een bedrag van enkele miljoenen. Dit sluit aan op activiteit 7.6.2. uit het CUP: bevorderen van een goede multimodale ontsluiting, onder meer door aansluiting van de Hanzelijn op Flevokust te onderzoeken.

We stellen voor binnen de reserve strategische projecten een bedrag van enkele miljoenen voor dit doel te reserveren. Het is mogelijk dat uit de verkenning blijkt dat de spooraansluiting niet inpasbaar, te duur of te weinig economische meerwaarde kent.

Programmaonderdeel: 7.3. Zuidelijk Flevoland

3. IFA

Er worden geen nieuwe projecten meer beschikt in het kader van IFA. Wel vinden er nog bestedingen plaats ten behoeve van de reeds beschikte projecten. De geraamde budgetten voor de jaren 2016 t/m 2018 kunnen daarom aangepast worden op de nog resterende verplichting voor deze lopende projecten (totaal ca. € 8,4 mln.). Hierdoor kan de raming voor de jaren 2017 en 2018 in totaal met € 2,9 mln. worden teruggebracht, welk bedrag terugvloeit naar de reserve IFA.

Van de IFA-middelen resteert uiteindelijk een bedrag van ca. € 3,3 mln. dat niet beschikt is (na aftrek oormerk risico lening Reedewaard). Deze middelen blijven vooralsnog beschikbaar in de reserve IFA. Voor de herbestemming van deze middelen wordt in de loop van dit jaar een separaat voorstel voorgelegd.

4. Fonds Verstedelijking Almere 2016

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2016 is tegelijkertijd het jaarprogramma 2016 van het Fonds Verstedelijking Almere door uw Staten vastgesteld. In dat jaarprogramma is vastgelegd welke bijdrage de provincie zal leveren aan de desbetreffende projecten (totaal € 1,84 mln.). Dit vastgestelde jaarprogramma is de basis voor het overmaken van deze bijdrage aan de fondsbeheerder (Gemeente Almere).

Bij het opmaken van de programmabegroting werd nog uitgegaan van een concept jaarprogramma, waardoor het in de begroting opgenomen bedrag (€ 2,36 mln.) niet overeenkomt met het definitieve jaarprogramma (€ 1,84 mln.) zoals dat door uw Staten is vastgesteld. Dit wordt nu gecorrigeerd.

Programmaonderdeel: 7.4.1. Nieuwe Natuur

5. Nieuwe Natuur

Actualisatie algemene lasten en baten

Op basis van de grondtransacties eind 2015 en de te verwachten transacties voor 2016 zijn de pachtopbrengsten, -kosten en kapitaallasten geactualiseerd. Op basis van deze aangepaste raming kan het budget voor pachtkosten met € 25.000 worden verlaagd. Tevens dalen de kapitaallasten met € 27.800 als gevolg een lagere boekwaarde grond per 1 januari 2016. Deze beide kostenposten worden jaarlijks gedekt uit de ontvangen pachtinkomsten. Deze opbrengsten waren voorzichtig geraamd en wordt op basis van huidige inzichten met € 50.000 verhoogd.

Het surplus van de pachtinkomsten wordt jaarlijks ingezet als procesgeld voor het programma Nieuwe Natuur. Daarom wordt voorgesteld dit voordeel (hogere pachtopbrengst, lagere pachtkosten en kapitaallasten) toe te voegen aan het budget procesgeld Nieuwe Natuur 2016.

Daarnaast is in de meerjarenbegroting nog een jaarlijkse storting in de reserve Nieuwe Natuur opgenomen van € 10.973. Voorgesteld wordt dit niet jaarlijks te storten in de reserve maar eveneens direct toe te voegen aan het budget voor procesgeld. Per saldo neemt het budget voor procesgeld 2016 hierdoor toe met € 113.774. De beschikbare middelen worden ingezet voor de aan projectindieners te leveren ondersteuning voor het toewerken naar realisatie van de projecten.

Doorgeschoven verkoop grond Kop van Horsterwold

In 2015 is de realisatieovereenkomst voor het project Kop van het Horsterwold getekend. Naast de financiële bijdrage aan dit project bestaat de te leveren bijdrage conform uw besluit uit de levering van reeds verworven grondposities. Een klein deel van deze grondpositie (woonperceel) zal worden verkocht aan de huidige gebruiker. De opbrengsten hiervan dienen deels te worden ingezet voor nog

te maken afwikkelingskosten (waaronder sloop, verwijdering van opstallen en herinrichting). Het restant zal worden benut voor de noodzakelijke realisatiekosten van het project Kop van het Horsterwold. Dit is overeenkomstig uw eerdere besluitvorming m.b.t. het programma Nieuwe Natuur.

Deze verkoopopbrengst was oorspronkelijk voorzien in 2015, de levering is echter doorgeschoven naar 2016. Derhalve wordt in 2016 een verkoopopbrengst geraamd van € 350.000 en een last voor de af te boeken boekwaarde grond van € 2.200. Het netto saldo (€ 347.800) wordt toegevoegd aan het budget voor projectbijdragen Nieuwe Natuur (t.b.v. project Kop van het Horsterwold).

Programma 8 : Kwaliteit openbaar bestuur

Binnen dit programma vallen de volgende programmaonderdelen:

- 8.1 (Inter)nationale samenwerking en bestuurlijke positionering
- 8.2 Bestuurszaken
- 8.3 Algemene dekkingsmiddelen
- 8.4 Onvoorzien en stelposten
- 8.5 Bedrijfsvoering
- 8.6 Reserves

I. Beleidsmatige ontwikkelingen (hoofdpijnen)

Voortgang uitvoering College-uitvoeringsprogramma

Voor deze bestuursperiode is een College-uitvoeringsprogramma 2015 -2019 opgesteld als uitwerking van het coalitieakkoord. Het College-uitvoeringsprogramma zal als leidraad worden gebruikt bij nieuwe ontwikkelingen die zich aandienen. In de loop van 2017 maken we een tussenbalans op. Dat is tevens een goed moment om de vraag te stellen of de ambitie en doelstellingen moeten worden bijgesteld. Ontwikkelingen gaan snel en veranderende omstandigheden kunnen aanleiding zijn om de politieke doelstellingen aan te passen.

Doorontwikkeling P en C

Uw Staten hebben geformuleerd welke effecten en doelen bereikt moeten worden. Op basis van de vraag hoe uw Staten willen sturen wordt het huidige instrumentarium doorgelicht. Dit leidt tot voorstellen die in 2017 tot veranderingen in werkwijze en proces van planning en control kunnen leiden. De staten worden intensief bij dit proces betrokken.

Randstad strategie voor Europa

In 2016 stelt u een nieuwe Europastrategie voor de Regio Randstad vast. In deze strategie bepalen uw Staten de kaders en onderwerpen waarop in Randstadverband de komende vier jaren wordt samengewerkt in onze Europese belangenbehartiging. Het beleid van de EU werkt op veel terreinen op regionaal niveau door. Regio Randstad oefent daarom in een vroeg stadium van de Europese beleidscyclus invloed uit op de gekozen onderwerpen. De geselecteerde thema's behoren tot de provinciale kerntaken én staan op de Europese beleidsagenda. Naast vaststelling van de strategie is een periodieke terugkoppeling en vooruitblik ingevoerd om uw Staten te betrekken.

Organisatievisie

Wij werken aan het opstellen van een visie op de organisatie van onze provincie. Een van de vragen is of de huidige en toekomstige opgaven voor de provincies aanleiding geven om tot aanpassing van de organisatie over te gaan. Deze organisatievisie zal in de loop van 2016 beschikbaar komen. Daarnaast gaan we een nieuw kantoorconcept ontwikkelen wat we in 2017 willen realiseren.

II. Begrotingsvoorstellen

Programma 8: Kwaliteit openbaar bestuur		bedragen x € 1.000					
		2016	2017	2018	2019	2020	
1.	Provinciale Staten	0	0	0	0	-333	V
2.	Gedeputeerde Staten	0	0	0	-96	32	N
3.	POP	452	0	0	0	0	
4.	Europa	650	0	0	0	0	
5.	Overig bestuur	34	49	49	49	34	N
6.	Algemene dekkingsmiddelen	-1.760	-1.158	-2.382	-2.877	-4.743	V
7.	Onvoorzien en stelposten	-1.218	-738	12	1.114	3.604	N
8.	Bedrijfsvoering	340	1.297	760	760	771	N
	<i>totaal</i>	-1.502	-550	-1.561	-1.050	-634	V
	mutatie reserves	-953	-678	39	39	39	N
	mutatie stelpost nieuw beleid	-2.455	-1.228	-1.522	-1.011	-595	V

III. Toelichting begrotingsvoorstellen

Programmaonderdeel: 8.1 (inter)nationale samenwerking en bestuurlijke positionering

1. Provinciale Staten

Vrijval Incidentele lasten in 2020

In 2019 is rekening gehouden met incidentele uitgaven ten behoeve van de verkiezingen en de statenconferentie, die in het verkiezingsjaar wordt gehouden. Het betreft hier € 130.000 voor de opkomstbevorderende campagne, € 130.000 voor de afzonderlijke deelprojecten m.b.t. de verkiezingen en € 73.000 voor genoemde statenconferentie.

Aangezien de statenconferentie twee jaarlijks plaats vindt (dus niet in 2020) en de verkiezingskosten enkel betrekking hebben op 2019, wordt derhalve de jaarschijf 2020 ten opzichte van 2019 verlaagd met € 333.000.

2. Gedeputeerde Staten

In de programmabegroting 2016 is voor het jaar 2019 rekening gehouden met een incidenteel budget voor training en opleiding van (nieuwe) GS-leden. In de praktijk doet de behoefte daaraan zich meer verspreid over de gehele collegeperiode voor. Om die reden wordt voorgesteld de raming voor 2019 (circa € 132.000) te verlagen met € 96.000 en dit bedrag te verdelen over de jaren 2020-2022 (€ 32.000 per jaar).

3. POP3

p-MJP/POP2 (afronding)

Een aantal projecten uit het p-MJP kon in 2015 niet tot volledige afronding komen. Deze projecten lopen daardoor door in 2016 en zullen dit jaar tot afrekening komen, waaronder het project 'Oostvaardersplassen voor iedereen toegankelijk'. Deze projecten worden gefinancierd uit Rijksmiddelen, welke in afwachting van besteding zijn opgenomen in de reserve POP. Derhalve wordt € 167.000 onttrokken aan de reserve en toegevoegd aan de begroting 2016.

Detachering voormalig DLG-medewerkers

Als onderdeel van de decentralisatie-afspraken Natuur is een deel van de taken van de Dienst Landelijk Gebied (DLG) in 2015 overgegaan naar de provincies (transitie DLG). Flevoland is vervolgens een samenwerking met Noord-Holland aangegaan. De voormalig DLG-medewerkers zijn geplaatst bij Noord-Holland en worden gedetacheerd bij Flevoland. Voor deze kosten ontvangt de provincie met ingang van 2015 een jaarlijkse extra uitkering via het Provinciefonds van € 1,1 miljoen. In 2015 sloot de door Noord-Holland aangeboden capaciteit niet geheel aan bij de Flevolandse behoefte. Daarnaast is een deel van de werkzaamheden later gestart dan voorzien. Hierdoor was er in 2015 een onderbesteding op dit budget van € 285.000. Deze middelen zijn via de reserve POP beschikbaar gehouden voor latere begrotingsjaren.

Voorgesteld wordt deze middelen nu toe te voegen aan het budget 2016, ter dekking van de opdrachten die doorlopen uit 2015 en voor het oplossen van plaatsingsknelpunten.

4. Europa

OP West 2007-2013

Het programma OP West 2007-2013 (incl. TMI) nadert zijn einde. Een deel van de afrekeningen is doorgeschoven van 2015 naar 2016. Derhalve wordt een bedrag van € 500.000 onttrokken aan de reserve cofinanciering EU 07-13 en toegevoegd aan de begroting 2016 ter dekking van de in 2016 af te rekenen projecten.

INTERREG 2016

Door uw Staten is totaal € 6,3 mln. beschikbaar gesteld voor de cofinanciering van het programma OP West II 2014-2020. Daarbinnen is € 1 mln. gereserveerd voor deelname aan het INTERREG programma 2014-2020. Hiervan is in 2015 een bedrag van € 110.700 uitgegeven voor de provinciale cofinanciering van 5 projecten in het kader van INTERREG VA Deutschland-Nederland. Voorgesteld wordt om in 2016 een budget op te nemen van € 150.000 voor de provinciale cofinanciering van nieuwe INTERREG projecten. De middelen worden gedekt uit de reserve cofinanciering EU-projecten 14-20.

5. Overig bestuur

InterProvinciaal Overleg

Tot en met 2015 hielden we bij de raming voor de bijdrage aan het IPO impliciet reeds rekening met een terugbetaling over het voorafgaande jaar; de praktijk was namelijk dat er jaarlijks op rekeningbasis een bedrag werd terugbetaald aan de provincies. Bij de Zomernota 2015 hebben we ervoor gekozen om niet meer te kiezen voor deze vorm van saldering, maar de bijdrage voor het lopende jaar en de terugontvangst over het voorafgaande jaar apart zichtbaar te maken. Dit houdt in dat de IPO bijdrage vanaf 2016 structureel moet worden verhoogd met € 34.000. Op basis van de jaarrekening van het IPO zal in de loop van het jaar duidelijk worden of er een bedrag van het IPO wordt terugontvangen en zo ja om welk bedrag het gaat. Deze terugontvangst zal dan (indien materieel) in de Zomernota worden verwerkt.

Samenwerkingsagenda

Voor een verbeterde (inter)nationale positie van Flevoland wordt met andere overheden samengewerkt en zodoende de belangenbehartiging van de provincie Flevoland versterkt. Met de Flevolandse gemeenten en het waterschap verkennen we de mogelijkheden om vanuit gedeelde belangen deze samenwerking te intensiveren (UP 8.1.1). Ter ondersteuning en stimulering van initiatieven die ontstaan uit de samenwerkingsagenda van de Flevolandse gemeenten is een budget geraamd van € 15.000 per jaar voor de jaren 2017-2019.

Programma onderdeel 8.3 : algemene dekkingsmiddelen

6. Algemene dekkingsmiddelen

De algemene inkomstenbronnen van de provincie zijn de Provinciefondsuitkering, de inkomsten uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, rentebaten en dividenden. Hier doen zich de volgende ontwikkelingen voor:

8.3 Algemene dekkingsmiddelen	2016	2017	2018	2019	2020
A: Provinciefonds					
1. accessen septembercirculaire 2015	-435	-1.212	-2.338	-2.754	-4.112
2. correctie accessen o.b.v. CPB raming	300	200	100	0	0
3. hogere behoedzaamheidscomponent	500	500	500	500	500
4. uitkering onderschrijding BCF	-1.415	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
5. decentralisatie-uitkering BRZO	-124	-100	-100	-100	-100
totaal mutaties Provinciefonds	-1.174	-612	-1.838	-2.354	-3.712
B: opcenten MRB					
1. vervallen vrijstelling schone auto's	-500	-500	-500	-500	-500
2. effect indexering 2020 (1%)					-530
totaal mutaties opcenten MRB	-500	-500	-500	-500	-1.030
C: rentebaten					
1. rente uitgezette middelen	-52	-46	-44	-23	-1
D. Dividenden					
1. dividend BNG	-34				
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-1.760	-1.158	-2.382	-2.877	-4.743
			<i>bedragen x € 1.000</i>		<i>- = voordeel</i>

A: Provinciefonds

De huidige meerjarenraming voor de Provinciefondsuitkering is gebaseerd op de meicirculaire uit 2015. Nadien zijn de september- en decembercirculaire uitgekomen. De septembercirculaire heeft als enige begrotingseffecten voor 2016 en volgende jaren¹. Daarnaast zijn er nieuwe inzichten ontstaan. Deze worden hieronder kort toegelicht:

A.1 accessen septembercirculaire 2015:

Het accres voor 2016 is in de septembercirculaire 2015 iets hoger geraamd dan in de meicirculaire 2015. Dit heeft een voordelig begrotingseffect van circa € 0,4 mln. voor 2016.

Voor de jaren 2017 en volgende leiden de gewijzigde accessen tot grotere positieve effecten. Voor 2017 gaat het om extra inkomsten van circa € 1,2 mln., voor de jaren 2018 en 2019 gaat het gemiddeld om circa € 2,5 mln. per jaar. Voor de nieuwe jaarschijf 2020 wordt voorlopig uitgegaan van een verdere toename met € 1,4 mln.

De hogere accessen worden voor een deel veroorzaakt door het toegenomen volume van het Provinciefonds, omdat vanaf 2016 de middelen van de voormalige doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) als decentralisatie-uitkering aan het Provinciefonds zijn toegevoegd. Voor Flevoland gaat het om een toename van de Provinciefondsuitkering met circa € 36 mln.

Dit betekent dat deze decentralisatie-uitkering ook onderdeel uitmaakt van de accesssystematiek van het Provinciefonds ('samen de trap op en de trap af'). De daaruit te bekostigen uitgaven vallen daarmee vanaf 2016 onder de reguliere provinciale systematiek van compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen. In de begroting 2016 en volgende jaren is hiermee nog geen rekening gehouden. Dit betekent dat een deel van de hogere accessen voor 2016 en volgende jaren nodig zijn voor loon- en prijsontwikkelingen van de voormalige BDU uitgaven. Dit wordt verder uitgewerkt bij het onderdeel stelposten in deze Perspectiefnota, inclusief de budgettaire effecten.

¹ Uw Staten zijn reeds eerder over de uitkomsten van de septembercirculaire geïnformeerd via mededeling (e-docs 1795372)

A.2 correctie accressen o,b,v, CPB ramingen

Na het verschijnen van de septembercirculaire 2015 zijn er nieuwe inzichten ontstaan in de ontwikkeling van lonen en prijzen in 2016 en volgende jaren. De loon- en prijsontwikkeling werkt door in de Rijksbegroting en daarmee in de accressen van het Provinciefonds. Op basis van de ramingen van het CPB ten behoeve van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2016, is er sprake van een lagere kostenontwikkeling in 2016 en een iets hogere in 2017 en volgende jaren. Dit zal vertaald worden in de meicirculaire 2016. Vooruitlopend hierop houden wij rekening met een lager accres voor 2016 dat in de daarop volgende jaren weer licht opwaarts wordt gecorrigeerd.

A.3 behoedzaamheidscomponent

De realiteitswaarde van de in de circulaire opgenomen accressen voor volgende jaren is beperkt, zo heeft het verleden meermalen aangetoond. Om die reden wordt jaarlijks in de raming (vanuit behoedzaamheid) reeds rekening gehouden met een lager accres. Daarbij werd de raming (vanuit behoedzaamheid) structureel verlaagd met € 0,5 mln. Dit bedrag van € 0,5 mln. was gerelateerd aan de omvang van het Provinciefonds (en kwam omgerekend neer op circa 1% van de uitkering). Door de overheveling van de Natuurgelden en de BDU per 1 januari 2016 is de Provinciefondsuitkering inmiddels met bijna € 40 mln. toegenomen tot meer dan € 90 mln. per jaar. Daardoor is de absolute omvang van accressen ook toegenomen. Om die reden wordt voorgesteld om de behoedzaamheidscomponent te verhogen van € 0,5 mln. naar € 1,0 mln. Dit komt omgerekend weer neer op circa 1% van de uitkering.

A.4 Uitkering onderschrijding BTW compensatiefonds (BCF)

In het financieel akkoord tussen rijk en medeoverheden van 18 januari 2013 zijn afspraken gemaakt over een plafond voor het BTW compensatiefonds. Die afspraken leiden vanaf 2015 tot een relatie tussen de ontwikkeling van het provinciefonds en de ontwikkeling van het BTW-compensatiefonds (BCF). Indien er minder BTW wordt gedeclareerd dan het plafond, zal het verschil worden uitgekeerd aan de provincies; bij een groter beroep moeten de provincies het verschil bijpassen. Ten tijde van de septembercirculaire 2015 voorzag het Rijk dat het geraamde beroep op het BCF in 2016 en volgende jaren lager zal zijn dan het geraamde plafond en dat de provincies dus een bedrag uitgekeerd zullen krijgen. Het voordelig effect voor Flevoland in 2016 zou circa € 1,4 mln. kunnen zijn; voor 2017 en volgende jaren gaat het om vergelijkbare bedragen.

De definitieve omvang is afhankelijk van de hoogte van de uiteindelijke BTW-declaraties, die pas na afloop van het begrotingsjaar bekend zijn. Om die reden is eerder gekozen om niet te anticiperen op eventuele effecten van deze afspraak en de uitbetaling te verwerken zodra deze definitief is vastgesteld. Bij de voorbereiding van de jaarrekening 2015 heeft de huisaccountant zich op het standpunt gesteld dat in de jaarrekening 2015 wel geanticipeerd moet worden op deze uitbetaling, omdat deze uitbetaling in de circulaires is opgenomen.

Gelet op de opvatting van de accountant ligt het in de rede om in ieder geval ook voor 2016 de thans door BZK geraamde verwachte uitbetaling vanuit het BCF in de begroting te ramen; het betreft een bedrag van € 1,4 mln. Voor de jaren 2017 en volgende wordt echter geadviseerd vooralsnog een p.m. raming op te nemen, gegeven het onzekere karakter van deze uitbetalingen.

A.5 Decentralisatie-uitkering BRZO

Zoals hiervoor in programma 5 is aangegeven is het bevoegd gezag voor alle zogenoemde BRZO-inrichtingen overgedragen van gemeenten naar provincies. Voor deze nieuwe taak wordt via het Provinciefonds een vergoeding ontvangen. Deze bedraagt voor het jaar 2016 € 124.497 en voor de jaren 2017 en verder € 100.000.

B: Opcenten motorrijtuigenbelasting

Bij de inkomsten uit de opcenten op de motorrijtuigenbelasting doen zich twee mutaties voor ten opzichte van de huidige begroting en meerjarenraming.

B.1 belasting schone auto's

Twee keer per jaar wordt van het Centraal Bureau Motorrijtuigenbelasting (CBM) een voertuigoverzicht ontvangen naar de situatie op 1 januari, respectievelijk 1 juli van dat jaar. Het voertuigoverzicht per 1 januari 2016 geeft aan dat het aantal auto's in Flevoland in de periode juli-december 2015 is toegenomen met circa 5.000. Ruim de helft hiervan bestaat uit zogenaamde zeer schone auto's (zoals de plug-in hybrides). Deze zeer schone auto's (uitstoot 0 < 51 gr.) zijn in 2015 nog niet belast. Op grond van rijks besluitvorming in de tweede helft van 2015 (de

zogenaamde Autobrief II) vallen deze auto's echter vanaf 2016 in een 50% tarief², ook voor de opcenten.

Op basis van het voertuigoverzicht per 1 januari 2016 en de opbrengsten over de eerste maanden van 2016 mag een opbrengst worden verwacht van € 51,8 mln. In onze begroting 2016 is momenteel € 51,3 mln. geraamd. Onze raming lijkt dus momenteel circa € 0,5 mln. te laag. De toename is een direct gevolg van het belasten van de zeer schone auto's. Uiteraard is de uiteindelijke opbrengst over 2016 afhankelijk van de mutaties die gedurende het jaar 2016 nog zullen plaatsvinden (groei, krimp, overstap naar elektrisch rijden).

NB:

De hogere baten uit de opcenten MRB leiden (door de aangebrachte koppeling³) tot een hogere storting in de reserve Infrafonds (bij € 0,5 mln. verhoging van de inkomsten uit de opcenten is dat een verhoging van de storting met circa € 39.000).

B.2 indexering belastingtarief 2020

Op grond van het Coalitieakkoord 2015-2019 wordt het belastingtarief vanaf 2016 jaarlijks geïndexeerd met 1% vanwege loon- en prijsontwikkelingen. Voor de nieuwe jaarschijf 2020 betekent dit een verhoging van de raming ten opzichte van 2019 met € 0,53 mln.

C: Rentebaten

De provincie heeft vanuit de treasuryfunctie, passend binnen de geldende regelgeving, middelen uitgeleend aan enkele gemeenten. Hierop wordt rendement behaald. Op basis van de afgesloten overeenkomsten bedragen de rentebaten voor 2016 € 35.000 meer dan eerder geraamd, welk bedrag meerjarig afloopt.

Daarnaast zijn de te ontvangen rentebaten van verstrekte leningen aan derden (vanuit de publieke taak) € 17.000 hoger dan thans in de begroting is geraamd, voornamelijk als gevolg van de binnen de eerder vastgestelde kaders in 2015 verstrekte leningen aan Ontwikkeling Maatschappij Airport Garden City C.V.. Ook dit bedrag loopt meerjarig terug.

De totale rentebaten over 2016 komen naar verwachting dus € 52.000 hoger uit. Meerjarig gaat het om lagere bedragen.

NB: toegerekende rente aan investeringen:

Jaarlijks actualiseren wij de zogenoemde staat van geactiveerde kapitaaluitgaven. Deze actualisatie bestaat uit het verwerken van de uitkomsten van de jaarrekening (gewijzigde boekwaarden op 1 januari 2016) alsmede nieuwe inzichten in de voortgang van geplande investeringen. Op basis van deze actualisatie zijn de kapitaallasten (bestaande uit rente en afschrijving) op een aantal onderdelen aangepast. Hierover is bij de diverse programma's gerapporteerd.

Aangezien de provincie de investeringen financiert uit eigen middelen, leiden de lagere rentelasten op de programma's tot lagere rentebaten op concernniveau (en zijn daarmee budgetneutraal). Bij de programma's is daarom uitsluitend het netto begrotingseffect vermeld.

De effecten voor 2017 en verder worden verwerkt in de ontwerp Programmabegroting 2017.

D: Dividenden

De in 2016 ontvangen dividenduitkering van de Bank Nederlandse Gemeenten BNG is € 34.000 hoger dan in de begroting is geraamd. Voorzichtigheidshalve gaan we er van uit dat deze verhoging niet structureel van aard is.

---

² In de Autobrief is opgenomen dat vanaf 2019 het volledige tarief voor deze zeer schone auto's zal worden gehanteerd. Gegeven de frequente wijzigingen in het rijksbeleid ten aanzien van het stimuleren van schone auto's wordt daarmee thans nog geen rekening gehouden.

³ In 2007 is besloten dat de opbrengst van 6 opcenten wordt gebruikt voor de versterking van de reserve Infrafonds

Programmaonderdeel 8.4: onvoorzien en stelposten

7. Onvoorzien en stelposten

Het is gebruikelijk om de term stelposten te gebruiken voor begrotingsposten waarvan het doel weliswaar bekend is maar de definitieve omvang en invulling nog niet geheel zeker zijn. Ook kunnen stelposten in de begroting worden opgenomen als bepaalde taakstellingen nog nader moeten worden ingevuld. De Programmabegroting 2016 kent de volgende stelposten⁴.

Stelposten Programmabegroting 2016	2016	2017	2018	2019	2020
stelpost onvoorzien uitgaven	150	150	150	150	150
stelpost loon en prijsontwikkeling	975	2.262	3.553	4.840	4.840
stelpost nieuw beleid	3.028	2.252	2.079	985	985
stelpost onzekerheden Perspectiefnota	925	1.375	1.825	2.025	2.025
stelpost OFGV afbouw overhead ICT	-60	-60	-60	-60	-60
stelpost Vennootschapsbelasting	50	50	50	50	50
Totaal stelposten Programmabegroting 2016	5.068	6.029	7.597	7.990	7.990
NB. Ramingen met een - teken zijn taakstellingen (lagere lasten)			<i>bedragen x € 1.000</i>		

Bij deze stelposten doen zich enkele mutaties voor, welke hieronder zijn beschreven. De overige stelposten behoeven op dit moment geen bijstelling, omdat de raming nog adequaat is.

8.4 Onvoorzien en stelposten	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Stelposten</i>					
A: loon en prijsontwikkeling					
1. indexering voormalige BDU	0	591	1.162	1.734	1.734
2. effecten CEP 2016	-618	-779	-750	-720	1.171
B. onzekerheden Perspectiefnota	-600	-550	-400	100	700
C. nieuw beleid					
totaal mutaties stelposten	-1.218	-738	12	1.114	3.604
			<i>bedragen x € 1.000 - = voordeel</i>		

A: Loon en prijsontwikkelingen

De stelpost heeft betrekking op loon- en prijsontwikkelingen voor drie uitgavencategorieën:

- Aankoop goederen en diensten door de provincie
- Jaarlijkse subsidies aan derden
- Salarissen en sociale lasten provinciaal personeel

Het beleid inzake loon- en prijscompensatie komt er in het kort op neer dat budgetten voor aankoop van goederen en diensten en subsidies jaarlijks worden geïndexeerd op basis van CPB cijfers; daarnaast wordt de salarissom aangepast op basis van cao ontwikkelingen. Voor de hoogte van de totale stelpost wordt aangesloten bij de cijfers uit het Centraal Economisch Plan (CEP) dat in maart 2016 is verschenen.

A1: Indexering voormalige BDU middelen

De bestaande stelpost loon en prijsontwikkeling moet nog worden verhoogd in verband met de loon- en prijsontwikkelingen van de voormalige BDU uitgaven. Vanaf 2016 worden de BDU middelen als decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds uitgekeerd. Daarmee komen deze middelen onder de accesssystematiek van het Provinciefonds ('samen de trap op en de trap af') te vallen.

In de begroting 2016 e.v. jaren is nog geen rekening gehouden met loon- en prijscompensatie voor deze voormalige BDU budgetten. Voorgesteld wordt om aan te sluiten bij de systematiek die momenteel wordt gehanteerd voor de overige budgetten in de begroting. De decentralisatie-

⁴ Voor de jaarschijf 2020 zijn voornamelijk de bedragen voor 2019 als vertrekpunt opgenomen.

uitkering Verkeer en Vervoer kent in 2016 e.v. jaren een totale omvang van circa € 36,5 mln. Voor de indexering in 2017 en volgende jaren zijn de bedragen benodigd die in bovenstaande tabel onder A1 zijn opgenomen. De dekking hiervan wordt mede gevonden uit de hogere accessen van het Provinciefonds, zoals aangegeven bij het onderdeel Provinciefonds in deze notitie.

In de begroting 2016 zijn de budgetten die gedekt worden uit de voormalige BDU middelen reeds op het prijspeil 2016 gebracht; deze indexering is voorlopig gedekt uit de nog beschikbare BDU-middelen uit voorgaande jaren. Het berekende bedrag voor loon- en prijsontwikkeling voor 2016 (€ 110.000) wordt daarom niet toegevoegd aan de stelpost loon en prijsontwikkeling maar gestort in de bestemmingsreserve mobiliteit, waardoor de totale middelen voor mobiliteit weer op het juiste niveau worden gebracht. De bedragen voor 2017 en volgende jaren worden toegevoegd aan de stelpost loon- en prijsontwikkeling en zullen verder in de ramingen van ontwerpbegroting 2017 worden verwerkt.

A2: effecten CEP 2016

Op grond van het CEP is er sprake van een lagere loon en prijsontwikkeling in 2016 dan eerder was voorzien. Voor de jaren daarna is er gemiddeld sprake van een licht hogere ontwikkeling. Afgezet tegen de huidige raming in de begroting 2016 betekent dit dat de stelpost met circa € 0,7 mln. per jaar kan worden verlaagd. Daarbij is rekening gehouden met de effecten van de onlangs afgesloten cao en de gewijzigde premies van het ABP en de zorgverzekeringen (zie voor een toelichting op deze effecten het onderdeel bedrijfsvoering van deze Perspectiefnota).

Ten slotte moet nog rekening worden gehouden met een toename van de totale stelpost loon- en prijsontwikkelingen in de (nieuwe) jaarschijf 2020 t.o.v. 2019. Naar huidige inzichten gaat het om een toename met circa € 1,9 mln. (inclusief indexering van de 'BDU-uitgaven' in 2020). Het netto effect voor 2020 is dus circa 1,2 mln. (€ 1,9 mln. verhoging minus € 0,7 mln. verlaging)

B: Onzekerheden Perspectiefnota 2016 e.v.

In de Programmabegroting worden aannames gedaan met betrekking tot de hoogte van te ontvangen baten en de daaruit te dekken lasten. Ook is een aantal stelposten opgenomen. In een aantal gevallen is daarbij sprake van onzekerheden, zoals de hoogte van de Provinciefondsuitkering of de opbrengst uit de opcenten MRB. De stelpost onzekerheden Perspectiefnota dient als buffer voor dergelijke begrotingsonzekerheden. Door het hebben van een buffer hoeven eventuele tegenvallers niet direct te leiden tot ombuigingen in het begrotingsjaar. De hoogte van deze stelpost zal nog nader worden bepaald bij het samenstellen van de Perspectiefnota op basis van de dan bestaande inzichten en onzekerheden. Op dit moment is deze stelpost in de begroting 2016 als volgt samengesteld:

onderwerp	onzekerheid	onzekerheid per jaar			
		2016	2017	2018	2019
Provinciefonds	effecten aanpassingen verdeelmodell (incl. BDU en Natuur	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	lagere rijksuitgaven (trap op, trap af)	500	750	1.000	1.000
MRB	ongunstige ontwikkeling aantal voertuigen	200	400	600	800
Decentralisatie DLG	ontoereikende compensatie bij overdracht	125	125	125	125
CAO provincies	afwijkingen t.o.v. reservering in begroting	100	100	100	100
Pensioenvoorziening	hogere toevoeging voorziening bij lagere rente	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	totaal benodigd op stelpost	925	1.375	1.825	2.025
		<i>bedragen x € 1.000</i>			

Op basis van de huidige inzichten stellen wij voor de volgende aanpassingen in de stelpost aan te brengen:

a. Provinciefonds/ombuigingen

De onzekerheid voor het onderdeel Provinciefonds is geactualiseerd. Dit hangt samen met mogelijke ombuigingen in de volgende kabinetsperiode. Zoals gebruikelijk is houden we binnen de stelpost onzekerheden vooralsnog rekening met mogelijke rijksombuigingen. Meer duidelijkheid zal naar verwachting ontstaan na de kabinetsformatie die in 2017 wordt voorzien.

b. OV Almere

Uitgaande van een gestage toename van het aantal inwoners in Almere de komende jaren, gekoppeld aan de ontwikkeling van nieuwe wijken, zullen er extra middelen nodig zijn voor het openbaar vervoer in deze gemeente. Op dit moment is er nog geen afgerond beeld van de omvang hiervan (omdat deze afhankelijk is van de feitelijke toename van het aantal inwoners) en de mogelijkheden om deze meerkosten op te vangen binnen bestaande budgetten. Vandaar dat we deze onzekerheid met (vooralsnog) een p.m. raming opnemen binnen de stelpost. Zodoende wordt voorgesteld de eerste financiële vertaling van het delegatiebesluit te verwerken in de Perspectiefnota 2017-2021.

c. CAO

Het bedrag voor de CAO provincies in 2016 kan vervallen; de financiële gevolgen van de recent afgesloten CAO met een looptijd van 1 jaar (tot 1-1-2017) blijven binnen de daarvoor in de begroting 2016 beschikbare middelen. Voor de jaren daarna wordt de huidige raming gehandhaafd.

Voor de overige drie genoemde huidige onderdelen van de stelpost is er geen aanleiding om tot bijstelling over te gaan, omdat deze onzekerheden nog steeds van kracht zijn. Rekening houdend met hiervoor genoemde mutaties bedraagt de nieuwe omvang van de stelpost onzekerheden Perspectiefnota:

onderwerp	onzekerheid	onzekerheid per jaar				
		2016	2017	2018	2019	2020
Provinciefonds	effect extra rijksombuigingen	0	200	600	1.100	1.500
MRB	ongunstige ontwikkeling aantal voertuigen	200	400	600	800	1.000
Decentralisatie DLG	ontoereikende compensatie bij overdracht	125	125	125	125	125
Openbaar Vervoer	OV Almere			p.m.	p.m.	p.m.
CAO provincies	afwijkingen t.o.v. reservering in begroting	0	100	100	100	100
Pensioenvoorziening	hogere toevoeging voorziening bij lagere rente	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	totaal benodigd op stelpost	325	825	1.425	2.125	2.725
	huidige raming stelpost	925	1.375	1.825	2.025	2.025
	mutatie	-600	-550	-400	100	700
		<i>bedragen x € 1.000</i>				

Dit betekent dat de totale stelpost in de jaren 2016-2018 kan worden verlaagd, maar dat er in 2019 en 2020 sprake is van een toename.

Programmaonderdeel: 8.5 Bedrijfsvoering

8. Bedrijfsvoering

Ondersteuning Commissaris van de Koning

Binnen het kabinet CdK is voor een adequate ondersteuning van de Commissaris van de Koning structurele versterking nodig. De uitbreiding is structureel noodzakelijk op dossiers binnen Kabinet CdK. Het gaat om specifieke bestuursondersteuning en woordvoering voor de CdK en ondersteuning op specifieke bestuurlijke dossiers zoals bijvoorbeeld vluchtelingen en veiligheid in de breedste zin (bijvoorbeeld weerbare overheid) en bestuurlijke integriteit. Daarom dient binnen het onderdeel bedrijfsvoering de raming voor salarissen vanaf medio 2017 structureel te worden verhoogd ter continuering van de huidige tijdelijke ondersteuning. De salariskosten zijn geraamd op € 40.000 voor het 2e halfjaar 2017 en € 80.000 vanaf 2018.

Rapporteurschap

In (inter)nationale bestuurlijke samenwerking heeft Flevoland tot doel gesteld een actieve regionale partner in de Europese Unie te zijn. Hiervoor participeren wij in diverse instituten en netwerken, waaronder het Comité van de Regio's. De ambitie is hier om een rapporteurschap te verwerven. Voor penvoering is uitbreiding van de ambtelijke capaciteit benodigd voor de jaren 2017 tot en met 2019. De hieraan verbonden kosten van tijdelijk personeel zijn geraamd op € 40.000 per jaar.

Trainees

Er is sprake van een toename van de gemiddelde leeftijd en functieverblijftijd van medewerkers binnen de Provincie Flevoland. Dit houdt ook verband met de ophoging van de AOW leeftijd. Dat maakt dat de instroom van jonge medewerkers niet vanzelfsprekend is.

De gemiddelde leeftijd binnen de Provincie is in de afgelopen jaren gestegen en is op dit moment (peildatum: 1 januari 2016) 48 jaar. Ook de gemiddelde functie anciënniteit (functieverblijftijd) is gestegen en ligt nu op 12 dienstjaren.

Daarnaast is de instroom van jongeren relatief klein, het aantal jongeren dat werkzaam is binnen de Provincie bedraagt 33 medewerkers tot en met 34 jaar. De organisatie heeft behoefte aan een zekere mate van verjonging waarbij medewerkers instromen die met actuele kennis en competenties aansluiten bij de veranderende rol van de overheid en nieuwe energie in de organisatie brengen.

In de komende vijf jaar zullen 26 medewerkers uitstromen in verband met de pensioengerechtigde leeftijd, los van de medewerkers die er zelf voor kiezen eerder met pensioen en/of op eigen verzoek met ontslag te gaan. Hiermee zal de organisatie kennis en ervaring kwijtraken.

Om goed voorbereid te zijn op deze uitstroom en de instroom van jongeren te bevorderen willen we met trainees gaan werken. Een traineeship biedt potentieel nieuwe medewerkers de mogelijkheid om middels een inwerktraject de organisatie in brede zin te leren kennen en daarnaast het ontwikkeltraject te doorlopen om eventueel succesvol in te stromen binnen de organisatie. Mede hierdoor wordt een toekomstbestendige organisatie gecreëerd. Voorgesteld wordt om voor het aantrekken van 4 a 6 trainees € 0,2 mln. beschikbaar te stellen in 2016 en vanaf 2017 € 0,4 mln. per jaar

Onderzoek

Jaarlijks worden er veel kleinschalige onderzoeken uitgevoerd en per jaar variëren de thema's. Niet alle beleidsbudgetten zijn hiervoor toereikend, zodoende wordt voorgesteld extra budget te alloceren voor kleinschalige onderzoeken om op de actualiteit in te kunnen springen. Voor 2016 wordt gedacht aan onderzoeken op het gebied van bibliotheken, gateway reviews, snel internet buitengebied voor Zuidelijk- en Oost Flevoland en Cultuurbeleid. In 2016 is hiervoor € 140.000 nodig. Vanaf 2017 wordt er structureel € 100.000 aan onderzoeksbudget opgenomen, hierbij wordt jaarlijks een afweging gemaakt met betrekking tot de bestemming ervan.

Personeelslasten

Dit voorjaar is een nieuwe CAO voor de sector provincies overeengekomen, met een looptijd van 1 jaar. Per 1 april 2016 is een loonsverhoging van 2,2% afgesproken. Dit is inclusief 1,4% loonruimteovereenkomst 2015, die hiermee tot uitvoering wordt gebracht. Aanvullend wordt dus

een structurele loonsverhoging van 0,8% gerealiseerd. Daarnaast krijgen alle medewerkers een eenmalige uitkering van € 300,- bruto (naar rato voor deeltijdwerkers en/of medewerkers die tussen 1 januari en 1 april in dienst zijn getreden). Dit ter compensatie voor het later ingaan van de structurele loonsverhoging. De CAO-loonsverhoging van 2,2% leidt tot een structureel hogere salarislast van € 572.000.

Daarnaast zijn de premies voor het ABP zijn in 2016 verlaagd van 19,9 naar 18,1%. Dit leidt tot een structureel lagere salarislast ad € 225.000.

Ten slotte zijn in 2016 de premies voor zorgverzekeringen gestegen met 3,115%. De werkgever vergoedt de helft van deze stijging, conform de afspraken binnen het GO. De verhoging van de compensatie zorg verzekering leidt tot een structureel hogere salarislast van € 10.000.

Het totale structurele effect van bovenstaande wijzigingen bedraagt € 357.000. Hiermee is rekening gehouden bij de nieuwe raming voor de stelpost loon- en prijsontwikkelingen, zoals deze eerder in deze Perspectiefnota is toegelicht.

Participatiewet

Met de Participatiewet wil de overheid meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk krijgen. Daarom hebben uw Staten in 2014 besloten om vanaf 2015 middelen te reserveren voor uitvoering van de Participatiewet. Omdat de norm voor het aantal in dienstnemeningen stapsgewijs verhoogd wordt zijn tot en met 2023 jaarlijks steeds extra middelen benodigd om aan deze norm te kunnen voldoen. Om die reden wordt de raming in 2020 verhoogd met € 51.000

Facilitaire zaken en financiële administratie

Huisvesting organisatie; nieuw kantoorconcept

De provincie opereert in toenemende mate als ketenpartner in processen en projecten die worden uitgevoerd in samenwerking met externe partners. Dit vraagt toenemende flexibiliteit van medewerkers. De huidige werkomgeving geeft daarin beperkingen. Door aanpassing van de werkomgeving realiseert de Provincie een gastvrije ontmoetingsplek en inspirerende werkomgeving, waarbij medewerkers effectief en efficiënt samen kunnen werken over de grenzen van bureaus, afdelingen en de provinciale organisatie heen.

In de realisatie wordt, in het licht van de Floriade-thema's 'Greening & Healthying the City', zoveel mogelijk vorm gegeven aan innovatieve oplossingen die duurzaam zijn en uitgaan van circulaire economie. Op basis van een werkplek- en activiteitenanalyse wordt het nieuwe huisvestingsconcept ontwikkeld en in een vlekkenplan vastgelegd. Daarna wordt het vlekkenplan door de architect vertaald in een inrichtingsplan wat uiteindelijk leidt tot realisatie van de nieuwe inrichting. De eenmalige lasten voor deze aanpassing bedragen € 717.000. Hierbij moet gedacht worden aan kosten voor transitiebegeleiding, de architect, projectorganisatie, tijdelijke huisvesting, etc. Dit bedrag kan niet worden geactiveerd en zal in één keer afgedekt worden ten laste van de Algemene reserve. Daarnaast zal er voor € 2.440.000 aan investeringen gedaan moeten worden aan verbouwing en aanpassingen van installaties, vloeren en plafonds en de inrichting van de nieuwe werkplekken. Dit wordt voor een bedrag van € 1.310.000 gedekt uit de reguliere middelen voor vervangingsinvesteringen. Daarnaast is aanvullend € 1.130.000 benodigd om dit plan te kunnen realiseren. Laatstgenoemd bedrag leidt tot een verhoging van de kapitaallasten (afschrijving en rente) met gemiddeld € 140.000 per jaar. De investering wordt afgeschreven over 10 jaar.

Onderhoudsrisico provinciehuis

Bij een groot aantal kozijnen van het provinciehuis is corrosie vastgesteld. De hoofdaannemer wordt binnen de garantietermijn juridisch aansprakelijk gesteld. Op termijn (2017/2018) kan een juridische uitspraak leiden tot een schadepost voor de provincie Flevoland.

Centralisering schoonmaak steunpunten

In de loop van 2016 zal het beheer, onderhoud en de beveiliging van de steunpunten van de afdeling INFRA worden overgedragen aan de afdeling SenM. Vanwege een eenduidige administratieve verwerking is het gewenst de daarmee samenhangende budgetten over te hevelen van programma 6 (Mobiliteit) naar programma 8, onderdeel bedrijfsvoering.

Bij de recente aanbesteding van een nieuw schoonmaakcontract is reeds rekening gehouden met deze aanstaande beleidswijziging. De budgetten voor schoonmaak van de steunpunten (ter grootte van € 58.000) zullen derhalve vanuit product 6.4.1 (instandhouding en realisatie infrastructuur) moeten worden toegevoegd aan het schoonmaakkbudget binnen de bedrijfsvoering. Op deze manier kan het contract, dat in beheer is bij de afdeling SenM, eenduidig worden vastgelegd in de administratie.

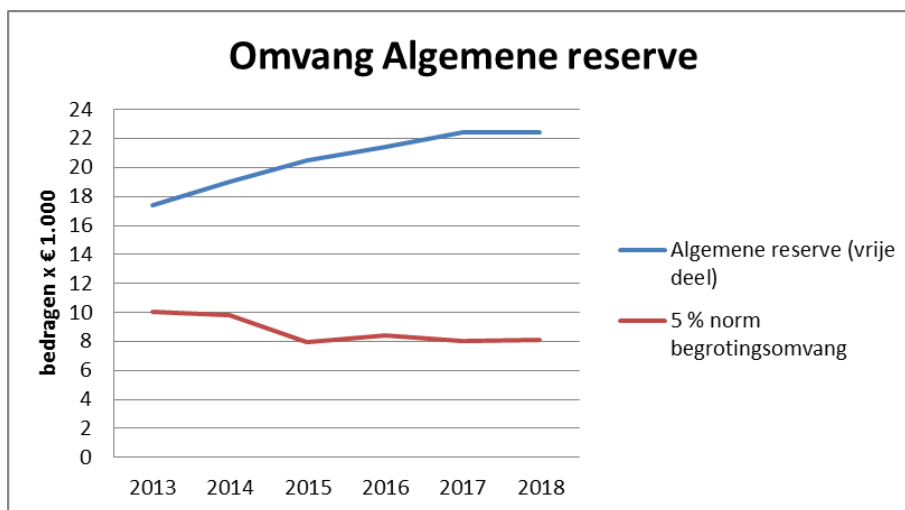
Lagere kapitaallasten automatisering

Als gevolg van lager dan begrote investeringen voor automatisering gedurende de afgelopen jaren, wordt in 2016 een circa € 0,8 mln. lagere kapitaallast gerealiseerd dan begroot. Dit is reeds bij het voorstel van de meerjaren aanpak bedrijfsvoering (MAB) aan uw Staten kenbaar gemaakt. Deze lagere kapitaallasten worden toegevoegd aan de stelpost MAB. Bij de besluitvorming omtrent het volgende plateau binnen het MAB, later dit jaar, zal deze stelpost (deels) kunnen worden aangewend ter dekking van toekomstige plannen binnen het MAB.

Programmaonderdeel: 8.6 Reserves

In de financiële uitgangspunten bij het Coalitieakkoord is opgenomen dat in de reguliere P&C documenten ook de omvang van de Algemene reserve wordt vermeld. De Algemene reserve kende op 31 december 2015 een (vrije) omvang van € 20,5 mln. Uw Staten hebben voor de Algemene reserve een minimumomvang vastgesteld van 5% van het begrotingstotaal. Voor 2015 komt dit neer op een ondergrens van € 8,0 mln. Dit betekent dat van de Algemene reserve circa € 12,5 mln. inzetbaar is. Daarbij wordt aangetekend dat de Algemene reserve tot de weerstands-capaciteit van de provincie wordt gerekend. Het inzetten van de Algemene reserve gaat dus ten koste van de weerstandcapaciteit.

Hieronder is het (verwachte) verloop van de omvang van de Algemene reserve weergegeven voor de periode 2013-2018.

Conclusie

Onder verwijzing naar de (financiële) ontwikkelingen per programma die hierboven hoofdstuk II zijn opgenomen kan het volgende financieel perspectief 2016-2020 op hoofdlijnen worden geschetst, waarin de voorstellen uit deze Perspectiefnota reeds zijn verwerkt.

	2016	2017	2018	2019	2020
Stelpost nieuw beleid Programmabegroting 2016	2.864	2.099	1.978	940	985
Reeds (voor)genomen besluiten:					
versnelling energie agenda (PS: 6 april 2016)	150				
maatschappelijk proces Knardijk (PS: 25 mei 2016)	40				
beoogde inzet tbv meerjarenaanpak bedrijfsvoering (MAB)	600	600	600	600	600
Stelpost nieuw beleid voor Perspectiefnota	2.074	1.499	1.378	340	385
netto effect voorstellen Perspectiefnota 2016-2020	-1.121	1.003	-86	73	115
oormerken voorstellen Perspectiefnota 2016-2020	100	350	250	250	250
Stelpost nieuw beleid na Perspectiefnota	3.095	146	1.214	17	20
					<i>bedragen x € 1.000, - = voordeel)</i>

Op basis van de huidige inzichten is het dus mogelijk is om tot een reëel sluitende Programmabegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 te komen, waarin nog enige vrije ruimte aanwezig is in de vorm van de stelpost nieuw beleid. Bij de nadere uitwerking en opstelling van de Programmabegroting 2017 zullen naar verwachting nog verschillen ontstaan voor 2017 en volgende jaren als gevolg van voortschrijdende inzichten en nieuwe informatie.

Uiteraard zijn er nog diverse begrotingsonzekerheden, die vooral betrekking hebben op de voorspelbaarheid van de inkomsten vanuit het Provinciefonds en de opcenten MRB. Zoals gebruikelijk hebben stellen wij voor om via een stelpost 'onzekerheden Perspectiefnota' begrotingsruimte daarvoor ruimte te reserveren. Het gaat daarbij om een bedrag van € 0,3 mln. in 2016, welk bedrag geleidelijk oploopt naar € 2,7 mln. in 2020. Of deze ruimte toereikend zal zijn voor deze en eventuele nieuw te ontstane onzekerheden zal de toekomst uitwijzen.

Financieel totaaloverzicht

Financieel totaaloverzicht

Hieronder presenteren wij het overzicht van alle financiële mutaties die hiervoor in de hoofdstukken II zijn vermeld (V= voordeel en N= nadeel).

Totaal overzicht begrotingsmutaties Perspectiefnota 2016-2020

Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling en waterbeleid		bedragen x € 1.000				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	Omgevingswet	396 N	396 N	396 N	96 N	96 N
2.	Omgevingsvisie	74 N	0	0	0	0
3.	MRA	0	300 N	300 N	300 N	300 N
4.	Overheidsparticipatie	80 N	120 N	50 N	0	0
5.	Innovatie Waterketens	25 N	50 N	50 N	50 N	50 N
6.	Waterbeleid	0	0	0	0	-45 V
	<i>Totaal</i>	575 N	866 N	796 N	446 N	401 N
	Mutatie reserves	-74 V	0	0	0	0
	mutatie stelpost nieuw beleid	501 N	866 N	796 N	446 N	401 N

Programma 2: Landelijke gebied en natuur		bedragen x € 1.000				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	Weidevogels	29 N	23 N	23 N	23 N	0 N
	<i>totaal</i>	29 N	23 N	23 N	23 N	0 N
	mutatie reserves	0	0	0	0	-308 V
	mutatie stelpost nieuw beleid	29 N	23 N	23 N	23 N	-308 V

Programma 3: Economie		bedragen x € 1.000				
		2016	2017	2018	2019	2020
2.	Composieten cluster	100 N	500 N	0	0	0
3.	Herfasering SCALA	-23 V	69 N	48 N	0	0
4.	Inzet terugontv. subsidiebijdrage	0	0	0	0	0
5.	Watersportstrand Houtribdijk	724 N	0	0	0	0
	<i>totaal</i>	801 N	569 N	48 N	0	0
	mutatie reserves	-701 V	-69 V	-48 V	0	0
	mutatie stelpost nieuw beleid	100 N	500 N	0	0	0

Programma 4: Cultuur, samenleving en sport		bedragen x € 1.000				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	Batavialand	230 N	150 N	0	0	0
2.	Klassieke muziek	0	0	0	0	-80 V
3.	7de landschapskunstwerk	130 N	0	0	0	0
4.	Culturele participatie	100 N	0	0	0	0
5.	Dienstverlening NLE	0	0	0	0	0
	<i>totaal</i>	460 N	150 N	0	0	-80 V
	mutatie reserves	-130 V	0	0	0	0
	mutatie stelpost nieuw beleid	330 N	150 N	0	0	-80 V

Programma 5: Energie, milieu en klimaat

bedragen x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020
1. PAS	250 N	250 N	250 N	250 N	250 N
2. BRZO	124 N	100 N	100 N	100 N	100 N
3. Kwaliteitsimpuls VTH	100 N	100 N	100 N	100 N	100 N
4. Duurzaam gebruik ondergrond	663 N	0	0	0	0
5. Energieagenda	0	200 N	200 N	200 N	200 N
6. Klimaat	0	0	0	0	0
<i>totaal</i>	1.138 N	650 N	650 N	650 N	650 N
mutatie reserves	-663 V	0	0	0	0
mutatie stelpost nieuw beleid	474 N	650 N	650 N	650 N	650 N

Programma 6: Mobiliteit

bedragen x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020
1. Luchthaven Lelystad	65 N	0	0	0	0
2. Swung	60 N	15 N	15 N	15 N	15 N
3. Kornwerderzand	100 N	0	0	0	0
4. Onderhoud wegen	0	0	0	0	0
5. Net to effect kapitaallasten wegen	-236 V	0	0	0	75 N
6. Inzet dienstauto's prov. mdw.	0	0	0	0	0
<i>totaal</i>	-11 V	15 N	15 N	15 N	90 N
mutatie reserves	-117 V	0	0	0	0
mutatie stelpost nieuw beleid	-128 V	15 N	15 N	15 N	90 N

Programma 7: Gebiedsontwikkeling

bedragen x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020
1. Rijksvastgoed Lelystad	50 N	0	0	0	0
2. Flevokust	0	0	-168 V	-77 V	-71 V
3. IFA	0	-2.503 V	-401 V	0	0
4. Fonds Verstedelijking Almere	-525 V	0	0	0	0
5. Nieuwe Natuur	39 N	39 N	39 N	39 N	39 N
<i>totaal</i>	-436 V	-2.464 V	-531 V	-39 V	-32 V
mutatie reserves	464 N	2.492 N	483 N	-11 V	-11 V
mutatie stelpost nieuw beleid	28 N	28 N	-48 V	-50 V	-43 V

Programma 8: Kwaliteit openbaar bestuur

bedragen x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020
1. Provinciale Staten	0	0	0	0	-333 V
2. Gedeputeerde Staten	0	0	0	-96 V	32 N
3. POP	452 N	0	0	0	0
4. Europa	650 N	0	0	0	0
5. Overig bestuur	34 N	49 N	49 N	49 N	34 N
6. Algemene dekkingsmiddelen	-1.760 V	-1.158 V	-2.382 V	-2.877 V	-4.743 V
7. Onvoorzien en stelposten	-1.218 V	-738 V	12 N	1.114 N	3.604 N
8. Bedrijfsvoering	340 N	1.297 N	760 N	760 N	771 N
<i>totaal</i>	-1.502 V	-550 V	-1.561 V	-1.050 V	-634 V
mutatie reserves	-953 V	-678 V	39 N	39 N	39 N
mutatie stelpost nieuw beleid	-2.455 V	-1.228 V	-1.522 V	-1.011 V	-595 V

Totaal mutatie stelpost nieuw beleid	-1.121 V	1.003 N	-86 V	73 N	115 V
---	-----------------	----------------	--------------	-------------	--------------

Programma 3: Economie

bedragen x € 1.000

Oormerken	2016	2017	2018	2019	2020
1. Circulaire economie	50 N	100 N	0	0	0
oormerk stelpost nieuw beleid	50 N	100 N	0	0	0

Programma 4: Cultuur, samenleving en sport

bedragen x € 1.000

Oormerken	2016	2017	2018	2019	2020
4. Culturele participatie	0	200 N	200 N	200 N	200 N
5. Werelderfgoed Schokland	50 N	50 N	50 N	50 N	50 N
oormerk stelpost nieuw beleid	50 N	250 N	250 N	250 N	250 N

totaal oormerk stelpost nieuw beleid	100 N	350 N	250 N	250 N	250 N
---	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

totaal beslag stelpost nieuw beleid	-1.021 V	1.353 N	164 N	323 N	365 N
--	-----------------	----------------	--------------	--------------	--------------